

Vlaams
Parlement

vergadering **C273**
zittingsjaar 2020-2021

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Binnenlands Bestuur, Gelijke Kansen en
Inburgering

van 11 mei 2021

(Wegens de coronamaatregelen werd deze vergadering via videoconferentie georganiseerd.)

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Kurt De Loor aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de beperkingen voor ambtenaren om te blijven werken na 65 jaar – 3202 (2020-2021)	3
VRAAG OM UITLEG van Kurt De Loor aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over het gebrek aan doorgroeimogelijkheden voor statutaire ambtenaren van de Vlaamse overheid – 3208 (2020-2021)	7
VRAAG OM UITLEG van Chris Janssens aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de erkenning van de Yunus Emremoskee in Genk naar aanleiding van de uitslatingen van bestuurders van die moskee op sociale media – 3230 (2020-2021)	13
VRAAG OM UITLEG van Brecht Warnez aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de methodiek 'citizen science' – 3253 (2020-2021)	18
VRAAG OM UITLEG van Brecht Warnez aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over besparingen op het personeel van de Vlaamse ambtenarij – 3258 (2020-2021)	
VRAAG OM UITLEG van Jeremie Vaneckhout aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de inkrimping van het ambtenarenkorps – 3270 (2020-2021)	24
VRAAG OM UITLEG van Brecht Warnez aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de praktijkgids ter implementatie van het 'right to challenge' – 3259 (2020-2021)	34
VRAAG OM UITLEG van Chris Janssens aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over het klaarblijkelijke geknoei met reservelijsten voor de coronavaccinatie waarmee een burgemeester erin slaagde zichzelf en haar entourage vroegtijdig te laten vaccineren – 3260 (2020-2021)	39
VRAAG OM UITLEG van Brecht Warnez aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de expertendatabank van de Vlaamse overheid – 3296 (2020-2021)	45

VRAAG OM UITLEG van Kurt De Loor aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de beperkingen voor ambtenaren om te blijven werken na 65 jaar – 3202 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: De heer De Loor heeft het woord.

Kurt De Loor (Vooruit): Minister, collega's, statutaire ambtenaren zijn vandaag verplicht om op 65-jarige leeftijd met pensioen te gaan. Zij worden automatisch op pensioen gesteld, tenzij ze een formele goedkeuring krijgen om toch nog aan de slag te blijven. Die vraag moeten ze elk jaar herhalen. Voor contractuele medewerkers is wel voorzien in de mogelijkheid om na 65 gewoon aan de slag te blijven, want hun contract loopt gewoon door tenzij het wordt beëindigd.

Naar aanleiding van het pensioen van nieuwsanker Martine Tanghe in december vorig jaar, kondigde u aan dat u deze regeling wilt hervormen en mensen wilt stimuleren om te blijven werken na hun 65. U zei toen: "We moeten radicaal voor de andere weg kiezen en applaus geven aan die mensen die na 65 jaar nog altijd de handen uit de mouwen willen steken omdat ze daar voldoening van hebben en levensvreugde uit halen, die willen bijdragen aan de samenleving en nog een of twee jaar langer willen blijven functioneren. Chapeau voor die mensen."

Minister, we stellen vast dat het er in de praktijk vaak anders aan toegaat bij de Vlaamse overheid. In bepaalde agentschappen zou systematisch geen toestemming worden gegeven aan ambtenaren om na hun 65 nog enkele jaren langer in dienst te blijven. Aanvragen van ambtenaren die 65 jaar worden en nog enkele jaren aan de slag willen blijven, zouden, ook binnen de perken die vandaag in het ambtenarenstatuut zijn voorzien, systematisch worden geweigerd.

Ben u op de hoogte van deze situatie? Hoe beoordeelt u de geschetste problematiek, met name dat statutaire ambtenaren systematisch geen toestemming krijgen om na hun 65 jaar toch te blijven werken? Zijn daar specifieke redenen voor? Hoe is dit verenigbaar met uw doelstellingen om langere loopbanen te stimuleren?

Hoe zal de automatische pensionering van statutaire ambtenaren worden aangepast om aan deze verzuchting tegemoet te komen? Zal het voor statutaire ambtenaren in de toekomst altijd mogelijk zijn om te blijven voortwerken na hun 65 jaar wanneer zij dit wensen of zal er nog altijd toestemming vereist zijn? Hoe ziet u dit concreet?

Zult u in afwachting van een hervorming vlotter uitstel verlenen aan statutaire ambtenaren die willen blijven werken na 65 jaar?

Welke timing hanteert u om deze hervorming door te voeren? Blijft u daar bij de timing die u aanvankelijk had voorgesteld, namelijk eind 2021?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Mijnheer De Loor, u zegt dat in het huidige kader aanvragen van statutaire personeelsleden om na hun 65 jaar te blijven werken systematisch zouden worden geweigerd.

U moet weten dat de leidend ambtenaren discretionair bevoegd zijn om de aanvragen tot langer werken geval per geval te beoordelen. Ik heb er vertrouwen in dat zij deze bevoegdheid op een juiste manier uitoefenen. De gesprekken tussen

de ambtenaar en de lijnmanager zijn vertrouwelijk. Hierdoor hebben we geen cijfers over het aantal vragen van statutaire ambtenaren om na hun 65 jaar te blijven werken. We kunnen dus niet concluderen of er sprake is van systematische weigering. De laatste 5 jaar hebben 21 contractuele en 16 statutaire ambtenaren ervoor gekozen om na hun 65e te blijven werken.

Ik heb de intentie de huidige regeling in de rechtspositie voor de statutairen af te stemmen op de regeling voor de contractuele personeelsleden. Dat betekent concreet dat er voor statutairen geen automatische beëindiging meer zal zijn van de arbeidsrelatie op de pensioengerechtigde leeftijd. Dit moet gemotiveerde ambtenaren de mogelijkheid bieden langer te werken, en zal de Vlaamse overheid als werkgever de mogelijkheid bieden bekwame en gemotiveerde medewerkers langer in dienst te houden, zonder statutair opgelegde beperkingen, zoals de maximale tijdsduur van één jaar per aanvraag, die telkens op vraag verlengd kan worden met maximaal één jaar.

Hoe is dit verenigbaar met de doelstellingen om langere loopbanen te stimuleren? U moet weten, de gemiddelde pensioenleeftijd binnen de Vlaamse overheid neemt jaar na jaar toe: op 10 jaar tijd is die gestegen van 61,3 in 2009 naar 62,8 jaar in 2019. Met het aanpassen van het statuut en de afstemming ervan op dat van de contractuelen zal er hopelijk nog een bijkomende impuls komen om mensen aan te moedigen en de kans te geven om langer te blijven werken.

De mate waarin personeelsleden worden aangemoedigd om langer aan de slag te blijven, zal ook afhangen van de initiatieven van andere overheden, inzonderheid de federale overheid. Ik denk daarbij aan het halftijds pensioen en de pensioenbonus.

Zoals ik net meedeelde, heb ik de intentie de regeling voor statutairen te aligneren op deze van de contractuele personeelsleden. Met andere woorden: de statutaire tewerkstelling wordt pas beëindigd als er een actie wordt ondernomen, hetzij door de werkgever, hetzij door de werknemer. Daarnaast zal uiteraard het principe van vrijwilligheid gegarandeerd blijven. Mijn diensten zijn bezig met de uitwerking hiervan, binnen het welbekende vijfsporenbeleid.

U vraagt mij of ik in afwachting van een hervorming vlotter uitstel zal verlenen. Zoals eerder gezegd, zijn het de leidend ambtenaren die hieromtrent discretionair bevoegd zijn. Ik behoud mijn vertrouwen daarin. En ik ben ervan overtuigd dat, als er een nieuwe regeling komt, zij die regeling ook op een goede manier zullen toepassen.

Wat de timing betreft: het hervormen, het aanpassen, het aligneren van de statutaire situatie op de contractuele situatie is onderdeel van het vijfsporenbeleid. Momenteel zijn er gesprekken met de sociale partners aan de gang om dat beleid vorm te geven. Het is mijn intentie om eind 2021 met dit traject te landen.

De voorzitter: De heer De Loor heeft het woord.

Kurt De Loor (Vooruit): Minister, bedankt voor uw antwoord.

Als statutaire ambtenaren er binnen het huidige kader vragende partij voor zijn om hun loopbaan te verlengen, dan moet dat zeker overwogen worden en moet men daar maximaal op proberen in te gaan. Ik verwijs naar uw woorden, die ik daarnet geciteerd heb, in het kader van de discussie vorig jaar, zowel hier in de commissie als in de plenaire vergadering.

U hebt ook gewezen op de discretionaire bevoegdheid van de leidend ambtenaren, maar er bereiken ons signalen dat dat in bepaalde diensten inderdaad systematisch geweigerd wordt. U wijst terecht op de vertrouwelijkheid van de gesprekken en de

aanvragen die daarvoor nodig zijn, maar als dat het geval zou zijn, dan staat dat haaks op de intentie die u momenteel aan het uitwerken bent, maar ook op de intentie om dat mogelijk te maken waar het nu al kan binnen het regelgevend kader voor de statutairen. Ik zou u dus willen vragen om daar zeker waakzaam voor te zijn en om ook te benadrukken bij de leidend ambtenaren om die mogelijkheid te bieden.

Ik heb nog een bijkomende vraag. Zowel u als ikzelf hebben verwezen naar de lopende gesprekken en onderhandelingen hierover. Wat is daar de stand van zaken? Vorderen die zoals u voor ogen had of liggen er nog veel knelpunten op uw pad?

De voorzitter: De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): Dank, mijnheer De Loor, voor de vraag, en minister, voor het antwoord. Ik heb twee aanvullende vragen, die ook gaan over de pensioenleeftijd en over het met pensioen gaan van ambtenaren. Er wordt heel veel gesproken over langer werken, ook van ambtenaren. De minister heeft net een aantal cijfers gegeven over hoe de effectieve pensioenleeftijd opschuift. Ik vraag me af, minister, welke maatregelen er worden genomen om dat ook effectief mogelijk te maken voor de mensen.

Ik hoor van heel wat mensen uit de ambtenarij dat het werken altijd zwaarder wordt omdat heel wat mensen niet worden vervangen. Hoe wordt het mogelijk gemaakt om te zorgen dat het lukt om aan die pensioenleeftijd te geraken voor mensen die al wat op leeftijd zijn?

Een tweede vraag is of er in de hele discussie over het langer werken en het nemen van allerlei maatregelen om ambtenaren langer te doen werken, is geluisterd naar wat de mensen daar zelf over denken. Ik verwijs naar heel wat bevragingen die worden georganiseerd onder de algemene bevolking. Daaruit blijkt dat heel veel mensen het optrekken van de pensioenleeftijd tot 67 jaar niet zien zitten. Hebt u er zicht op hoe de ambtenaren daarnaar kijken? Zo niet, bent u plan om te bevragen hoe ze denken over langer werken tot 65, 66 of 67 jaar? Wat is de mening van de betrokkenen?

Kris Van Dijck (N-VA): Ik wil me even namens de N-VA-fractie aansluiten. De vraag van de heer De Loor is heel goed en terecht. We stellen vast dat mensen op pensioengerechtigde leeftijd toch de intentie hebben om door te werken en dat ze daar voldoende motivatie voor hebben. Ze willen zich blijven inzetten. Ik denk dat we dat in de ambtenarij positief kunnen bejegenen, net zoals mensen in de privésector de bereidheid tonen om lang te werken. We kunnen dat langer werken, zeker als de mensen zich daartoe zelf willen engageren, alleen maar ondersteunen.

Minister, het was technisch onmogelijk om uw antwoord volledig te kunnen horen, dus misschien hebt u dit al in uw antwoord gegeven: over hoeveel aanvragen voor uitstel van pensioen kunnen we spreken in bijvoorbeeld het voorbije jaar? Ik weet niet of u dat uit het hoofd kunt zeggen. Hoeveel keer is die aanvraag aanvaard dan wel afgewezen? Hebt u daarover cijfers? Ik had daar graag wat meer verduidelijking over.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Mijnheer Van Dijck, ik heb er alle begrip voor dat daarnet de microfoon is weggevallen. Ik heb al uitgelegd dat de aanvraag behoort tot de discretionaire bevoegdheid van de leidinggevende ambtenaar en ook tot de discretie tussen de lijnmanager en de betrokken ambtenaar. Er zijn met andere woorden geen statistieken van het aantal aanvragen. Die kunnen tot stand komen op basis van een individueel gesprek. We hebben daar geen cijfers over, maar wel

over het aantal mensen dat langer werkt dan 65 jaar. Dat zijn 21 contractuelen en 16 statutairen in de voorbije 5 jaar. De indicaties van de heer De Loor kan ik moeilijk hardmaken omdat we die discretie moeten respecteren. De heer De Loor en ook de andere collega's zullen dat niet tegenspreken. Dat behoort tot het discrete karakter van de relatie tussen een lijnmanager en de ambtenaar zelf. Ik ben het eens dat de cultuur om mensen langer te laten werken als zij dat wensen, zeker aanwezig moet zijn. Daarom doen we ook die aanpassing.

Ten tweede vraagt u hoe het zit met de onderhandelingen over de vijf sporen. Het is evident dat onderhandelingen maar slagen in de mate dat iedereen de vertrouwelijkheid van de gesprekken respecteert. Ik zal dat hier ook doen. Ik zou het een gebrek aan respect voor mijn coalitiepartners en voor de vakorganisaties vinden om daarover hier nu al allerlei beschouwingen te maken. Ik denk dat die besprekingen alle ruimte moeten krijgen. Dat moet op een degelijke manier gebeuren, wat hier ook het geval is. De persoon die mee deze onderhandelingen begeleidt, is diegene die de VIA 6-akkoorden tot een goed eind heeft gebracht. Ik heb het over de leidend ambtenaar, de heer Vanderpoorten. We laten die in alle discretie werken. Dat gebeurt natuurlijk op een intense manier.

Binnen die discussie is werkbaar werk natuurlijk ook een belangrijke pijler uit mijn beleidsnota. We hebben een strategische doelstelling gemaakt van het welzijnsbeleid, maar daarnaast is ook het re-integratiebeleid een belangrijke operationele doelstelling in de beleidsnota. U weet dat bij de Vlaamse administratie mensen vanaf de leeftijd van 55 jaar bijkomende verlofdagen krijgen. Vanaf 55 jaar is dat een extra verlofdag, vanaf 57 twee dagen, vanaf 59 drie dagen, vanaf 60 jaar vier dagen enzovoort. Vandaag is er dus een mechanisme ingebouwd dat werkbaar werk haalbaar moet maken. We willen daar ook verder op inzetten.

Daarnaast wil ik erop wijzen dat uit de tevredenheidsenquêtes die we regelmatig afnemen bij de Vlaamse ambtenaren, blijkt dat de tevredenheid heel hoog ligt. We krijgen daar eigenlijk een heel mooie en positieve respons. Er wordt ook heel breed meegewerkt aan die tevredenheidsenquête. We mogen dan ook zeggen dat de Vlaamse administratie heel wat tevreden en ook uitstekende ambtenaren telt. Dat moeten we zeker zo houden.

We hebben geen extra bevraging gedaan over wat het voor die ambtenaren zou betekenen om nog langer te moeten werken, maar ik ben zeker bereid om die dimensie op te nemen bij een volgende bevraging. Ik sta daar zeker voor open, ik wil zeker eens bekijken of we dit in de toekomst al dan niet kunnen opnemen in die enquête. Maar momenteel hebben we dus geen respons wat uw zeer specifieke vraag betreft, mijnheer D'Haese. In algemene termen kan ik wel zeggen dat de tevredenheid, ook bij onze oudere ambtenaren, behoorlijk hoog ligt.

De voorzitter: De heer De Loor heeft het woord.

Kurt De Loor (Vooruit): Minister, ik dank u voor uw antwoord. Ik begrijp natuurlijk dat die onderhandelingen en de gesprekken die momenteel lopen om te komen tot één ambtenarenstatuut en de vijf werven waar u naar hebt verwezen, vertrouwelijk zijn. Vooruit is van mening dat de harmonisering naar boven toe moet gebeuren en dat er dus geen afbraak mag zijn van de huidige voorwaarden en de huidige bescherming van de statutaire ambtenaren. We zullen daar waakzaam voor blijven en dit in deze commissie verder opvolgen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Kurt De Loor aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over het gebrek aan doorgroeimogelijkheden voor statutaire ambtenaren van de Vlaamse overheid

– 3208 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: De heer De Loor heeft het woord.

Kurt De Loor (Vooruit): Minister, zowel het regeerakkoord als uw beleidsnota stelt dat de Vlaamse Regering wenst af te stappen van de eenzijdige benoeming en verder wil evolueren naar één juridische vorm van tewerkstelling, namelijk deze op basis van een arbeidsovereenkomst, en dat nieuwe personeelsleden voortaan in principe enkel nog zullen worden aangeworven en tewerkgesteld met een arbeidsovereenkomst. Hiervoor wordt een voorstel uitgewerkt dat onderhandeld wordt binnen Sectorcomité XVIII, zodat de Vlaamse Regering nadien een finale beslissing ter zake kan nemen. Deze onderhandelingen lopen momenteel nog.

Collega's, deze Vlaamse Regering kiest er dus voor om niet meer de kaart te trekken van statutaire medewerkers maar maximaal in te zetten op contractuelen. In het regeerakkoord werd vooropgesteld dat de arbeidsvoorwaarden van de statutaire en contractuele personeelsleden meer op elkaar zullen worden afgestemd. In de praktijk zou deze oefening vooral in het nadeel van de statutairen zijn. Voor hen is het ook steeds moeilijker om te bevorderen of om zich kandidaat te stellen voor een vrijgekomen functie met behoud van hun statuut. Vacatures zijn nagenoeg uitsluitend voor contractuele tewerkstellingen, en op die manier worden bevorderingen onaantrekkelijk gemaakt voor statutaire ambtenaren. De enige optie voor hen is om een bevordering te laten schieten of om hun statuut op te geven. Maar als ze hun statuut verliezen, verliezen ze natuurlijk ook hun rechten en hun bescherming, die ooit zijn ingevoerd net om de onafhankelijkheid van ambtenaren te waarborgen. Ik wil dat nog eens benadrukken, omdat dit in de discussie vaak, al dan niet bewust, wordt vergeten. De Vlaamse overheid wil zich profileren als een aantrekkelijke werkgever, wat wij absoluut toejuichen, maar dat wil ook zeggen dat ze zich moet inzetten om er te zijn voor al haar werknemers en potentiële werknemers. Ook statutairen hebben onzes inziens recht op reële doorgroeimogelijkheden zonder daar nadelen van te ondervinden met betrekking tot hun statuut.

Minister, hoe beoordeelt u de problematiek dat het steeds moeilijker wordt voor statutairen om te bevorderen of om zich kandidaat te stellen voor een vrijgekomen functie, met behoud van hun statuut?

Welke maatregelen zult u nemen om in de toekomst te voorkomen dat op deze manier een grote groep statutaire medewerkers in de kou blijft staan en dat hun carrièrekansen en doorgroeimogelijkheden worden ontnomen? Ik kijk uit naar uw antwoord.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Mijnheer De Loor, ik zeg het met veel respect, maar ik heb toch het gevoel dat in uw vraag een stukje dogmatische vooringenomenheid is binnengeslopen die u wat blind maakt voor de juiste feiten op het terrein.

U zegt dat de harmonisering van die twee statuten in de praktijk vooral in het nadeel van de statutairen zou zijn. Twintigduizend ambtenaren hebben vandaag een statutaire benoeming, achtduizend een contractuele arbeidsovereenkomst. Zij werken soms op dezelfde werkvloer, doen soms exact hetzelfde werk maar zitten

in twee totaal verschillende statuten. Op lokaal vlak is dat nog erger, daar zijn de cijfers omgekeerd en zijn er meer contractuele dan statutaire ambtenaren.

Het gaat om een systeem dat stamt uit een ver vervlogen tijd, dat totaal archaïsch is en niet aangepast aan de huidige mobiliteit op de arbeidsmarkt en aan de behoeften van mensen om regelmatig een nieuwe uitdaging aan te gaan. Met uw uitspraak dat de harmonisering van die statuten en het streven naar één statuut ten nadele zou zijn van de statutaire ambtenaren en een afbraak zou zijn van hun rechten en statuut, ben ik het helemaal oneens.

Ook de bescherming tegen politieke druk vind ik een uitgehold argument. Er zijn vandaag al heel wat contractuele medewerkers aan de slag binnen de Vlaamse overheid. Er zijn trouwens andere, veel modernere manieren om ambtenaren te beschermen tegen politieke druk. Ik denk dan aan een goede klokkenluiders-regeling of een goed uitgebouwde deontologische code. Deze systemen zijn vaak veel performanter dan het systeem van de vaste benoeming.

In een modern en performant personeelsbeleid moet er veel aandacht zijn voor mobiliteit. Voor de medewerkers leidt mobiliteit immers tot beter ontwikkelde loopbaancompetenties, hogere werknemerstevredenheid en betrokkenheid en dus verhoogde inzetbaarheid. Ook vanuit het organisatieperspectief is mobiliteit belangrijk voor kennisdeling en om een frisse blik in de entiteiten te behouden.

In mijn beleidsnota is een doelstelling inzake de ontwikkeling van een modern in- en doorstroombesluit opgenomen. Ik streef ernaar om de interne arbeidsmarkt maximaal te laten spelen en wil dan ook de drempels voor doorstroom zo veel mogelijk wegwerken.

Er is nog een reden waarom u blind bent voor de feiten. Als we de cijfers met betrekking tot doorstroom binnen de Vlaamse overheid bekijken, dan zien we dat er in 2020 in totaal 568 doorstroombewegingen waren binnen de diensten van de Vlaamse overheid. Hiervan waren er 374 statutaire bevorderingen, dat is dus twee derde. Wanneer u dus zegt dat er niet voldoende doorstroommogelijkheden zijn, dan klopt dat niet. Daarnaast waren er ook nog eens 60 medewerkers die met behoud van hun huidige graad in een andere entiteit een statutaire functie hebben opgenomen.

De resultaten van de tweejaarlijkse personeelspeiling, die liep tot en met 16 oktober 2020, geven ook bijkomende inzichten. Een aantal vragen peilen namelijk naar de loopbaankansen binnen de Vlaamse overheid, zoals voldoende kansen op promotie of om van functie te kunnen veranderen. De scores voor deze vragen zijn lager dan voor vragen over werk of betrokkenheid. Belangrijk is dat statutaire en contractuele personeelsleden weinig significant verschillend scoren op deze vragen. Er is dus minder tevredenheid over doorstroommogelijkheden, maar die is exact hetzelfde bij contractuele en bij statutaire ambtenaren. We moeten het doorstroompotentieel binnen onze organisatie dan ook verbreden en mensen meer kansen geven om door te stromen naar andere functies en posities. Dat zullen we doen binnen die vijf sporen waar we het eerder al over hebben gehad, zowel voor de contractuelen als voor de statutairen. U kent de vijf sporen: de rechtspositie, het loopbaan- en verloningsbeleid, de ziekteregeling en re-integratie, het pensioen en de uitstroom. Ik kan en wil nog niet vooruitlopen op die besprekingen maar ik kan u wel zeggen dat mijn streefdoel is om de drempels voor doorstroom maximaal weg te nemen.

Bovendien loopt sinds begin 2019 het traject 'Loopbaan in eigen handen'. Dat is een aanbod van modules en workshops voor personeelsleden die stilstaan bij de eigen loopbaan, zelf positieve keuzes te maken en hun inzetbaarheid vergroten.

Verder merk ik op dat het Vlaams personeelsstatuut (VPS) van 13 januari 2006 al enkele sterke, positieve maatregelen omvat die statutaire personeelsleden ondersteunen als zij binnen de diensten van de Vlaamse overheid een contractuele functie opnemen. Dat is het derde element waarvan ik vind dat u de feiten op het terrein niet erkent. De feiten op het terrein zijn volgens mij dat statutairen vandaag in orde van grootte evenveel doorstromen als contractuelen. Wat wel juist is, is dat zowel statutairen als contractuelen vragende partij zijn voor meer doorstroomkansen. Daar willen we ook aan werken.

U zegt verder dat statutairen worden gedwongen om hun statuut op te geven wanneer ze willen doorstromen of wanneer ze een contractuele functie willen opnemen. Dat is niet juist. De belangrijkste maatregel die we hebben genomen, is het ambtshalve recht op onbetaald verlof zoals voorzien in artikel X 63 van het VPS.

Een ambtenaar die binnen de diensten van de Vlaamse overheid een arbeidsovereenkomst opneemt, heeft recht op onbetaald verlof. Dit verlof kan door het ambtshalve karakter niet worden geweigerd. Dat ambtshalve onbetaald verlof betekent in eerste instantie de schorsing van de statutaire aanstelling. Daardoor kan de ambtenaar na het einde van de arbeidsovereenkomst meteen terugvallen op zijn statutaire aanstelling. De opname van een arbeidsovereenkomst binnen de Vlaamse overheid staat dus niet gelijk met het verlies van de statutaire aanstelling. De opname van het ene impliceert dus niet de definitieve neerlegging van de andere.

Ten tweede voorziet die mogelijkheid tot ambtshalve onbetaald verlof in de blijvende opbouw van de statutaire rechten. Het VPS stelt dit verlof gelijk met dienstactiviteit. Hierdoor blijven alle anciënniteitstellers doorlopen. Het onbetaald verlof heeft hierdoor geen impact op bijvoorbeeld de datum waarop de ambtenaar na afloop van zijn arbeidsovereenkomst recht heeft op een salarisverhoging. Daar is eigenlijk al in voorzien sinds 2006.

Een vastbenoemde ambtenaar die binnen onze organisatie tijdelijk een contractuele positie inneemt, verliest dus niet zijn statuut. Hij heeft juist de mogelijkheid, de gegarandeerde en ambtshalve mogelijkheid, om onbetaald verlof te nemen, waarbij hij zijn rechten behoudt, kan terugkomen en geldelijk in eenzelfde situatie blijft.

Mijnheer De Loor, ik hoop dat dit een aantal elementen zijn die u een minder negatieve kijk geven op de actuele situatie. Ik ben het wel met u eens dat we moeten werken aan nog meer doorstromingsmogelijkheden en mobiliteit, zeker intern binnen de Vlaamse administratie, maar ook met externe mogelijkheden, zodat we een performante organisatie hebben, waar werknemers nog tevredener zijn over hun functioneren en over het werk dat ze kunnen verrichten.

De voorzitter: De heer De Loor heeft het woord.

Kurt De Loor (Vooruit): Minister, bedankt voor uw antwoord.

U hebt gewezen op het belang van doorstroming, een belang dat ik onderschrijf, alsook de voordelen ervan. Maar uit de bevraging blijkt dat een zeker percentage van de medewerkers daar een knelpunt ervaart.

U zegt dat het argument dat ik gebruikte tegen het afschaffen van de statutaire benoeming, een uitgehold argument is, maar ik vind dat absoluut geen uitgehold argument. Ik vind die onafhankelijkheid en de weerstand tegen de politieke druk die er zou kunnen zijn, heel belangrijk. Een ambtenaar werkt voor het algemeen belang, en moet ervoor zorgen dat dat op een onafhankelijke manier kan gebeuren. Ik vind dat dus absoluut geen uitgehold argument, integendeel. Ik zal het blijven inbrengen in de discussie hier in deze commissie.

Tot slot moet er mij nog iets van het hart over de werkzaamheden rond het eenvormig statuut, waar u altijd voor pleit. We stellen vast – en jammer genoeg raken we daarover niet aan concrete cijfers – dat er steeds meer een beroep wordt gedaan op externe consultants. Terwijl u streeft naar een eenvormig statuut, naar één soort ambtenaar als het ware, voegt u nieuwe vormen van tewerkstelling toe: er wordt een beroep gedaan op uitzendarbeid, op freelancers en er worden steeds meer externe consultants aangeworven. Dat is toch contradictorisch ten opzichte van de oefening waar u zoveel over spreekt?

De voorzitter: De heer Tommelein heeft het woord.

Bart Tommelein (Open Vld): Wij zijn absoluut voorstander van de evolutie naar één ambtelijk statuut, waarbij we naar een beter contractueel statuut gaan voor onze ambtenaren. Ook statutairen moeten kunnen doorgroeien, maar we moeten de problematiek niet groter maken dan ze is. Ik denk dat het belangrijk is dat Vlaanderen zich profileert als aantrekkelijke werkgever, maar laat ons eerlijk zijn: dat is ook zo. Dat blijkt ook uit een recent rapport. Dat rapport zegt dat een overgrote meerderheid – 70 procent – fier is om voor de Vlaamse overheid te werken. 94 procent is ook tevreden en 90 procent vindt dat hij/zij waardig werk doet. Wij kijken uit naar het eengemaakte statuut, waarbij elke werknemer van de Vlaamse overheid op eenzelfde manier kan doorgroeien naar een andere functie of op eenzelfde manier met pensioen kan gaan.

De voorzitter: De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): Mijnheer De Loor, bedankt voor de zeer interessante vraag, en, minister, voor het antwoord.

Minister, u zegt dat we met een vreemde situatie zitten: twee verschillende statuten voor hetzelfde werk. De heer De Loor heeft echter gelijk, want jullie lappen er nog een aantal extra statuten bij: interimers, freelancers enzoverder. Men maakt het dus alleen maar complexer.

U vraagt: we gaan naar één statuut, is dat niet beter? De vraag is natuurlijk naar welk statuut je dan gaat. De heer De Loor heeft gelijk. Er lopen een heel aantal zaken, maar we harmoniseren naar beneden als het gaat over sociale rechten en als het gaat over bescherming enzovoort.

Ik vind het wel straf, minister, dat u spreekt over 'dogmatische vooringenomenheid' en 'blindheid', als de heer De Loor daar een zeer terechte vraag over stelt. Als we over vooringenomenheid en blindheid kunnen spreken: u spreekt over bescherming tegen politieke druk als een uitgehold argument, omdat er meer moderne middelen zijn, zoals een deontologische code. Minister, wat hebben de mensen aan een deontologische code als ze ontslagen kunnen worden omdat ze hun verantwoordelijkheid nemen? Wat hebben de mensen aan een deontologische code? Dat is nu net waar dat statuut voor dient. De heer De Loor heeft het heel goed uitgelegd: dat statuut dient ervoor om het algemeen belang te kunnen dienen en om daarvoor te kunnen opkomen, zelfs als er politieke of andere druk is van bovenaf. Dat is helemaal niet achterhaald, dat is actueler dan ooit, net zoals de continuïteit van de dienstverlening, wat ook totaal niet achterhaald is.

Als het gaat over doorstroming: dat is natuurlijk belangrijk, en dat is perfect mogelijk voor statutairen, zoals ook uit uw cijfers blijkt. Er is geen enkel probleem voor statutairen om door te stromen; ze hebben zelfs voorrang op contractuelen, als ik me niet vergis, bij mutaties. Maar u doet het omgekeerde, want u gaat doorstroming moeilijker maken. U gaat zeggen dat de mensen moeten kiezen tussen hun statuut behouden of hun statuut opschorten. Als we het hebben over archaïsche structuren en methoden, dan moet u toch toegeven dat dit toch wel heel archaïsch is: als je wilt doorstromen naar een andere job, moet je je huidige

statuut schorsen en een ander statuut aannemen. Dan moet dat achteraf terug en moet dat verrekend worden enzovoort. U kunt toch niet zeggen dat dat de doorstroming gaat bevorderen. Ik vind dat wel straf. Tegen ambtenaren die gemotiveerd zijn, die de kwaliteiten hebben, gaan we zeggen dat ze kunnen kiezen: ofwel blijven ze werken onder hun huidige statuut ofwel krijgen ze een bevordering. Ik denk dat dat een heel slecht idee is. Ik wil me helemaal aansluiten bij de vraag van de heer De Loor. Ik denk dat we er beter voor kunnen zorgen dat mensen kunnen bevorderen binnen hun statuut.

Kris Van Dijck (N-VA): Normaal gezien zou de heer Van Miert tussenkomen voor de N-VA-fractie, maar de heer Van Miert is vandaag verhinderd, dus sta me toe dat ik even het petje van voorzitter afzet en even tussenkom. Ik zal ook mijn tijd in de gaten houden.

Mijnheer De Loor, mijnheer D'Haese, minister, ik vind dat we hier nu eens echt op een heel interessant, bijna ideologisch, punt gekomen zijn. Waar geloven we in en waar geloven we niet in? Ik denk dat de Vlaamse overheid op dit moment een zeer aantrekkelijke werkgever is, en daar speelt niet de vaste benoeming en de zekerheid die daarmee vasthangt, de belangrijkste rol, maar wel een zekere – het is een moeilijk woord – meritocratie. Mensen die talenten hebben en die hun talenten ook inzetten, hebben kansen om door te stromen.

Ik heb ervaring binnen een lokaal bestuur. Ik werf nooit iemand aan met de intentie om die persoon af te danken. Je neemt mensen aan en laat mensen doorstromen omdat ze capaciteiten en vaardigheden hebben. Ik denk: als je de vaste benoeming gaat koppelen aan bescherming tegen politieke beïnvloeding, dan ben je de klokken een paar decennia aan het terugdraaien. Ik denk dat een ambtenaar die op een contractuele basis zijn werk doet, doorstromingsmogelijkheden heeft en door eenieder gewaardeerd wordt. Ik hoop dat we op die manier kunnen verder werken en dat mensen, collega D'Haese, die nu in een statuut zitten en rechten hebben opgebouwd, die rechten behouden, maar dat men op een andere manier richting die doorstroombmogelijkheden gaat. Ik denk dat de cijfers van de minister dat ook staven.

Dus, minister, vanuit onze fractie: wij kijken uit naar het verder werken en naar het zo aantrekkelijk mogelijk blijven houden van de Vlaamse overheid, zodat ze slagkrachtig kan blijven en zodat onze ambtenaren zich ook goed blijven voelen bij het werk dat ze doen.

Voilà, twee minuten.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Ik wil eerst en vooral twee zaken heel duidelijk stellen. Mijnheer D'Haese, misschien zit dat verkeerd in uw hoofd, maar het is niet mijn voorstel van regeling dat mensen die vandaag statutair zijn en een contractuele positie willen verwerven in een Vlaamse administratie, onbetaald verlof kunnen nemen. Die regeling is tot stand gekomen, omdat de Vlaamse overheid met twee verschillende statuten werkt. Dat is nu net wat ik en de Vlaamse Regering gaan aanpakken, zodat er maar één statuut is, een degelijk en een modern statuut.

Twee, als ik spreek over de dogmatische blindheid, dan gaat dat er niet over dat u zich erom bekommert dat er meer doorstromingsmogelijkheden moeten zijn, mijnheer De Loor. Uit de bevraging blijkt niet dat er daar grote ontevredenheid over is – wat u ook niet hebt gezegd –, maar wel dat er een lager percentage tevredenheid vast te stellen is ten opzichte van de algemene, hoge tevredenheidspercentages. Dat is een werkpunt. Nee, de blindheid zat volgens mij in de veronderstelling dat de statutairen vandaag de dag minder doorstromingsmogelijkheden hebben in verhouding tot de contractuelen. Als je naar de objectieve

cijfers kijkt, dan klopt dat niet. Ik heb u de cijfers gegeven. Twee derde van de mensen die doorgestroomd zijn in 2020, waren statutairen, en daarnaast zijn er nog zestig andere statutairen die ook op een andere positie zijn terechtgekomen, en dus ook mobiliteit hebben meegemaakt, maar met behoud van hun statuut. Daar ging mijn opmerking over. Het zat hem daarin.

Maar ten gronde verschillen wij fundamenteel – fundamenteel – over wat vandaag een modern arbeidsstatuut is. Volgens mij is het totaal verouderd te denken dat mensen met bepaalde kwalificaties op een dienst komen, daar dertig jaar blijven werken en een vaste benoeming krijgen, zodat ze geconsolideerd worden op één positie. Ik denk dat dat slecht is voor de werknemer zelf, voor zijn arbeidstevredenheid, voor de organisatie en voor de dienstverlening.

Je hebt vandaag een situatie waarbij er veel meer mobiliteit is op de arbeidsmarkt. Er is een evolutie in wat de overheid doet en niet doet. De diensten verschuiven, waardoor ook de noden inzake interne competenties veranderen. Een overheid is een organisatie die heel veel verschillende taken moet uitvoeren, waarvan sommige razendsnel evolueren. Er zijn ambtenaren die vandaag stilaan op pensioengerechtigde leeftijd zijn en die indertijd, toen ze begonnen bij de Vlaamse overheid, in een administratie terechtkwamen waar er nog geen computers waren, omdat die toen nog niet bestonden. Ondertussen hebben we een heel ICT-netwerk, hebben we een heel andere vorm van dienstverlening georganiseerd, en dat is op tal van domeinen zo. Daar heb je veel meer performantie en flexibiliteit voor nodig en dus ook een statuut dat daaraan beantwoordt.

Wie zichzelf wijsmaakt dat hij ambtenaren gaat verdedigen tegen politieke druk, wil ik toch wel even zeggen dat het risico op politieke druk vandaag weliswaar ongetwijfeld aanwezig is, vanuit mandatarissen of vanuit ambtenaren met een bepaalde maatschappelijke overtuiging, maar dat dat dertig of veertig jaar geleden toch veel groter was, mijnheer D'Haese en mijnheer De Loor; dat was ingebakken in ons systeem. Toen ik burgemeester werd, heb ik nog komaf moeten maken met een systeem waarbij politieke benoemingen bij de statutairen verdeeld werden op basis van kleur. Het statuut heeft daar niets van bescherming in geboden. Dat was de kolonisering van de administratie en het dociel maken van de ambtenaren, zelfs met een statutaire bescherming. Er zijn andere systemen mogelijk.

En u hebt gelijk: wat helpt een deontologische code als je ontslagen wordt? Maar in ons systeem bestaat er ook zoiets als een arbeidsrechtbank, voor het grootste deel van de mensen. Op het moment dat je onrechtmatig ontslagen wordt, kun je altijd naar de arbeidsrechtbank stappen. We hebben ook werk gemaakt van een klokkenluiderssysteem – en ik ben altijd bereid om dat te evalueren en om te bekijken wat daar nog extra mee kan gebeuren – dat ook een moderne bescherming biedt van onze ambtenaren ten aanzien van willekeur, of het nu administratieve willekeur is van een lijnmanager of willekeur vanuit de politiek. Het is belangrijk dat dat bestaat. Maar het bestaande systeem op die basis blijven verdedigen, daar verschillen we heel fundamenteel van mening over.

Maar de vraag ging hier vooral over de doorstroming. Wel, mijnheer De Loor, ik denk dat we elkaar daar wel in vinden. Doorstroombmogelijkheden, goed uitgebouwd en goed verzorgd, zijn belangrijk. Ze maken onderdeel uit van het vernieuwen van het statuut, en daar moeten we op blijven inzetten. Er is de voorbije jaren al heel mooi werk geleverd, en ik denk dat we dat de komende jaren verder moeten kunnen doen. Dat is goed voor de organisatie, maar in de allereerste plaats ook voor de betrokken ambtenaar, die daardoor eens een nieuwe horizon krijgt, een nieuwe werkplek, een nieuwe uitdaging en die daardoor nieuwe competenties kan opdoen en met een frisse blik kan kijken naar de plek waar hij terechtkomt en kennis kan doorgeven. Ik denk dat dat een heel belangrijk

onderdeel is van een goed werkende organisatie, zeker zo'n organisatie als de Vlaamse overheid.

De voorzitter: De heer De Loor heeft het woord.

Kurt De Loor (Vooruit): Minister, bedankt voor deze bijkomende toelichting.

U hebt verwezen naar archaïsche structuren en methodes. Het verdedigen van werknemers valt volgens mij absoluut niet onder archaïsche methodes. We – en u in de eerste plaats – zijn ervoor verantwoordelijk dat die werknemers goed werk leveren, dat ze goed presteren en dat we gemotiveerde ambtenaren hebben. Dat zal ook de dienstverlening ten goede komen. We moeten ervoor zorgen dat we een performante en kwaliteitsvolle dienstverlening hebben. Dat is eerst en vooral mogelijk door veel te investeren in de openbare diensten en door ervoor te zorgen dat de medewerkers een goed statuut hebben.

Daarmee maak ik wellicht perfect de overgang naar de volgende vraag, voorzitter.

De voorzitter: Mijnheer De Loor, dat is een prachtige overgang, mocht het niet zijn dat de heer Vaneeckhout momenteel nog aanwezig is in de commissie Welzijn en me gevraagd heeft om de volgorde van de vragen te veranderen. Dat is spijtig omdat het onderwerp naadloos aansluit, maar aangezien het te maken heeft met parlementaire werkzaamheden, moeten we daar ook rekening mee houden. Ik stel voor dat, als de heer Vaneeckhout opnieuw aansluit, we terugkeren naar de vragen over de Vlaamse ambtenarij.

De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Chris Janssens aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de erkenning van de Yunus Emremoskee in Genk naar aanleiding van de uitlatingen van bestuurders van die moskee op sociale media – 3230 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: De heer Janssens heeft het woord.

Chris Janssens (Vlaams Belang): Een groot deel van de Turkse gemeenschap die in Vlaanderen woont, heeft het vizier nog altijd gericht op het land van herkomst, leest en volg vooral Turkse kranten en media en staat dus erg onder invloed van de Turkse leiders en in het bijzonder van de dictatoriale president Erdogan. Alleen al in deze legislatuur zagen we bijvoorbeeld jeugdvoetbalploegen een Turkse militaire groet brengen, werden in uw stad Mechelen negationistische pamfletten uitgedeeld door de extremistische Grijze Wolven en werden politici met de dood bedreigd als ze stelling innamen over de nefaste invloed van Erdogan op de hier wonende Turken.

Een verzwarende factor daarbij is vaak Diyanet, het Turkse ministerie van Religieuze Zaken, dat vertakkingen heeft in heel wat Europese landen en helaas ook hier in Vlaanderen. Het Vlaams regeerakkoord zegt nochtans dat we organisaties die segregatie in de hand werken, niet langer subsidiëren. U zegt als minister van Inburgering ook dat u de buitenlandse invloeden in lokale geloofsgemeenschappen wilt tegengaan. U vindt ook dat dat niet kan. Ook andere ministers in de Vlaamse Regering hebben bij eerdere vragen in het Vlaams Parlement bevestigd dat organisaties die zich terugplooien op hun etnisch-culturele afkomst en segregatie in de hand werken, niet langer mogen worden gesubsidieerd. Alleen blijft het vooralsnog bij woorden en gebeurt er in de praktijk niets.

Een schoolvoorbeeld van die segregerende organisaties is Diyanet. Er zijn al andere incidenten en precedentes geweest, maar de Yunus Emremoskee is wat dat betreft een slecht voorbeeld. De moskee ligt in Genk, werd in 2009 door Marino Keulen erkend en ontvangt al sinds 2010 belastinggeld. Ze wordt gesubsidieerd met meer dan 50.000 euro Limburgs belastinggeld per jaar, ondertussen dus al ruim een half miljoen euro. De moskee deelt op sociale media voortdurend berichten van Diyanet, die, zoals u weet, door de Staatsveiligheid als de lange arm van Erdogan beschouwd wordt. Hoeveel ze ook door de Limburgse belastingbetaler gefinancierd wordt, is het duidelijk dat haar loyaliteit altijd bij Erdogan zal liggen. Wie even de tijd neemt om die sociale media te bekijken, merkt meteen op dat die erkende Diyanetmoskee zaken in beeld brengt die in tegenstrijd zijn, niet alleen met de erkenningscriteria, maar ook met alles waarvoor inburgering en integratie zouden moeten staan.

Zo worden er koranlessen voor minderjarigen georganiseerd. Op verschillende foto's vallen gesluierde jonge meisjes van 5, 6, 7 jaar te zien. In de raad van bestuur van de Diyanetmoskee is er duidelijk affiniteit met en steun voor de Grijze Wolven en worden buitenlandse conflicten naar Vlaanderen gehaald. Niemand minder dan de voorzitter van de Yunus Emremoskee heeft op sociale media al verschillende berichten en foto's gedeeld waarin hij zijn steun betuigt aan de Grijze Wolven. De Grijze Wolven geloven in de superioriteit van de Turkse etniciteit en zijn al meermaals betrokken geweest bij aanslagen op personen die niet met hun extreme gedachtegang akkoord gaan. Diezelfde Grijze Wolven zijn in onze buurlanden als organisatie verboden vanwege hun link met het terrorisme. Van die organisatie is de voorzitter van de raad van bestuur van de Yunus Emremoskee dus een aanhanger.

Diezelfde voorzitter deelt ook berichten op sociale media in de zin dat Kirkok Turks is en Turks zal blijven. Kirkok, de stad in de Koerdische regio van Irak, is een van de steden waar Erdogan controle over wil, terwijl de Koerden in Turkije massaal onderdrukt worden. Ook andere leden van de raad van bestuur houden zich bezig met buitenlandse conflicten. Dat zijn veel zaken, minister, die mijns inziens niet thuishoren in een door de overheid erkende en gefinancierde organisatie. Derhalve heb ik de volgende vragen.

Bent u op de hoogte van die praktijken, die de integratie manifest tegenwerken en in tegenspraak zijn met de erkenningscriteria en van de haatdragende uitingen van de voorzitter en andere leden van de raad van bestuur van die erkende moskee op sociale media? Zo ja, vindt u dat allemaal aanvaardbaar?

Hebt u al contact met de Staatsveiligheid of met de federale minister van Justitie over de Genkse Diyanetmoskee?

Zult u een onderzoek instellen naar de betrokken moskee en een of meerdere leden van de raad van bestuur?

Zijn die praktijken en uitingen volgens u niet in strijd met de erkenningsvoorwaarden van het Eredienstendecreet? Zo ja, acht u het opportuun om een procedure tot intrekking van de erkenning van deze moskee in Genk op te starten?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Dank voor uw vraag, mijnheer Janssens. Eerst en vooral wil ik wat duidelijkheid creëren. Als minister van Binnenlands Bestuur ben ik conform het Eredienstendecreet alleen bevoegd voor de erkende lokale islamitische gemeenschap Yunus Emre, die de rechtsvorm heeft van een openbare instelling met rechtspersoonlijkheid, het zogenaamde bestuur van de eredienst. Ik ben niet bevoegd om onderzoeken in te stellen naar leden van de raad van bestuur van de moskee-vzw Yunus Emre waarover u spreekt. De moskee-vzw Yunus Emre en de

erkende islamitische geloofsgemeenschap Yunus Emre zijn twee volledig van elkaar onderscheiden rechtspersonen. Ten aanzien van de vzw waarover u spreekt, heb ik geen enkele juridische bevoegdheid om mijn administratie te gelasten daartegen een onderzoek in te stellen, toch niet binnen het huidige decretale kader.

U geeft aan dat de voorzitter en de adjunct-penningmeester van de raad van bestuur van de moskee-vzw Yunus Emre bepaalde berichten op sociale media gepost hebben die volgens u problematisch zouden zijn. Als u effectief in het bezit bent van concrete bewijzen of aanwijzingen van handelingen die bepaalde bestuursleden van de betrokken moskee-vzw hebben gesteld en die een bedreiging kunnen vormen voor de openbare orde of aanzetten tot haat, dan wil ik u vragen om daarvan onmiddellijk aangifte te doen bij de bevoegde instanties, zoals de lokale politie of de Genkse burgemeester.

Conform artikel 133 van de Nieuwe Gemeentewet is de burgemeester verantwoordelijk voor het handhaven van de openbare veiligheid binnen zijn gemeente. Als de betrokken vzw en haar bestuursleden waarover u spreekt een gevaar vormen, dan kan de burgemeester gepaste maatregelen nemen, bijvoorbeeld de vzw tijdelijk sluiten.

U kunt ook een aangifte doen rechtstreeks bij het Openbaar Ministerie dat conform artikel 2:113 van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen bij de ondernemingsrechtbank de gerechtelijke ontbinding van een vzw kan vorderen wegens het stellen van handelingen die in strijd zijn met de openbare orde.

Wat betreft de erkende lokale geloofsgemeenschap Yunus Emre, dus niet de vzw, heeft het Agentschap Binnenlands Bestuur mij bevestigd dat het tot op heden geen bezwarende informatie over de erkende islamitische geloofsgemeenschap Yunus Emre heeft ontvangen vanuit de veiligheidsdiensten, zoals de Staatsveiligheid en de politiediensten. Evenmin werden aan het Agentschap Binnenlands Bestuur inbreuken op de erkenningscriteria door de erkende lokale geloofsgemeenschap Yunus Emre gesignaleerd door de lokale toezichthoudende overheden, in dit geval de stad Genk, het provinciebestuur van Limburg en de provinciegouverneur.

Aangezien er geen meldingen zijn vanuit de veiligheidsdiensten en de toezichthoudende overheden, waren er tot op heden geen redenen voor het Agentschap Binnenlands Bestuur om een administratief onderzoek op te starten naar mogelijke inbreuken op de erkenningscriteria door de erkende islamitische lokale geloofsgemeenschap Yunus Emre uit Genk.

Wat de vraag betreft of die praktijken en uitingen niet in strijd zijn met de huidige en toekomstige erkenningsvoorwaarden van het Eredienstendecreet: zoals ik aangaf, hebben ik noch mijn administratie weet van enige inbreuken door de erkende islamitische gemeenschap Yunus Emre, die onder mijn bevoegdheid valt. Tegenover de vzw Yunus Emre waarover u spreekt, kan ik uiteraard geen procedures opstarten.

In het nieuwe Erkenningsdecreet, dat er voor de zomer komt en van kracht is op 1 september 2021, heb ik wel ingeschreven dat erkende lokale geloofsgemeenschappen transparant moeten zijn over de juridische entiteiten, bijvoorbeeld een vzw, waarmee ze verbonden zijn. De bedoeling van dit nieuwe erkenningscriterium is dat gecontroleerd kan worden of verenigingen verbonden aan een erkende lokale geloofsgemeenschap via bepaalde financiering of ondersteuning afbreuk doen aan de onafhankelijkheid van een erkende lokale geloofsgemeenschap. De Vlaamse Informatie- en Screeningsdienst, die vanaf 1 september 2021 operationeel is, zal daarop nauw toezien. Ook zal die Screeningsdienst op eigen initiatief op het terrein controles verrichten bij erkende lokale geloofsgemeenschappen. Daarbij zal hij, overeenkomstig het nieuwe artikel 23, ook informatie kunnen opvragen van die juridische entiteiten waarmee de lokale geloofsgemeenschap verbonden is. Als die

entiteiten de goede werking en het voldoen aan de erkenningsvoorwaarden van de lokale geloofsgemeenschap bezwaren, kan dat als reden gebruikt worden om de erkenning van de lokale geloofsgemeenschap in te trekken of een andere sanctie op te leggen. Als er duidelijke links zijn tussen de vzw en de lokale geloofsgemeenschap en de vzw neemt acties die ervoor zorgen dat de geloofsgemeenschap niet voldoet aan de erkenningscriteria en de voorwaarden of dat de goede werking wordt doorbroken, dan kan dat binnen het nieuwe juridische kader als een reden worden gebruikt om daartegen op te treden op basis van informatie van de Vlaamse Informatie- en Screeningsdienst. In het huidige kader is dat niet mogelijk.

De voorzitter: De heer Janssens heeft het woord.

Chris Janssens (Vlaams Belang): Dank u, minister. Ik weet niet wat u nog allemaal zult verzinnen om uw verantwoordelijkheid niet te nemen over die nefaste invloed die van Diyanet-Turkije en Diyanet-België uitgaat op de Turken die hier in Vlaanderen wonen. U zegt dat de vzw en de lokale geloofsgemeenschap twee van elkaar onderscheiden rechtspersonen zijn. Dat kunnen twee juridisch te onderscheiden entiteiten zijn, maar in de praktijk – en dat weet u evengoed als ik – zijn dat overlappingsen. Het gaat over dezelfde mensen die de moskee frequenteren en in de vzw vertegenwoordigd zijn.

Ik heb verwezen naar de bewijzen. U hebt heel veel personeelsleden tot uw beschikking. Die kunnen via de sociale media dezelfde opzoeken doen als ik heb gedaan. Daaruit blijkt dat er koranlessen voor minderjarigen worden georganiseerd in die moskee, dat er gesluierde heel jonge meisjes, van 5 of 6 jaar, met hoofddoek te zien zijn in de koranlessen in die moskee, dat er links zijn met de Grijze Wolven, een extremistische organisatie die in de buurlanden verboden is, en ga zo maar verder. U komt er zelfs niet toe om u daarover als minister van Inburgering uit te spreken.

We hebben hier in Vlaanderen op dit moment nog dertien erkende Diyanet-moskeeën. Eén erkenning is al ingetrokken tijdens de vorige legislatuur. Een procedure tot intrekking loopt nog. Minister, u hebt die opgestart, maar tot nader order hebt u daar nog altijd geen beslissing over genomen. Dat is telkens opnieuw naar aanleiding van berichten die vanuit Diyanet-Turkije worden gedeeld. Het is dan ook overduidelijk dat er met deze organisatie en haar moskeeën en leden een probleem is, maar dat de Vlaamse Regering daar al jarenlang blind voor blijft en de ogen sluit voor de anti-Vlaamse en antiwesterse woorden en daden die dergelijke Diyanetmoskeeën verspreiden. Ik vind dat onaanvaardbaar.

Met een Vlaamse Regering die in haar regeerakkoord heeft opgenomen dat ze zou optreden tegen organisaties die segregatie in de hand werken, had ik gehoopt dat u de daad bij het woord zou voegen. Maar ik stel vast dat daar helaas tot op heden niets van in huis komt.

De voorzitter: Mevrouw Sminate heeft het woord.

Nadia Sminate (N-VA): Collega, ik dank u voor de vraag.

Minister, dit is alweer een redelijk hallucinant verhaal van een Diyanetmoskee. We zijn er natuurlijk allemaal van overtuigd dat, indien het klopt dat de erkenningsvoorwaarden zijn geschonden, u als minister moet optreden. Ik denk dat niemand daarover twijfelt, ik denk dat u daar zelf ook niet over twijfelt.

We zijn het er allemaal over eens dat geloofsgemeenschappen onafhankelijk moeten kunnen werken, zowel financieel als religieus. Dat is ook de insteek geweest van het nieuwe Erkenningsdecreet. Zij moeten absoluut niet fungeren als lange arm van landen als Marokko, Turkije of andere. Die Diyanetmoskeeën moeten er gewoon uit, zo simpel is dat.

U zegt dat u geen signalen hebt gekregen dat er iets verkeerd zou zijn gelopen, en ik geloof dat ook. Maar misschien zijn die er wel. En dan hoop ik dat we die in de toekomst sneller zullen detecteren, dankzij de inspectiedienst die zal worden opgericht. We hebben het vorige week nog gehad over de bevoegdheden van die inspecteurs. Als ik hoor welke uitgebreide bevoegdheden zij zullen hebben, dan ben ik ervan overtuigd dat zij die rotte appels er ook uit zullen krijgen. Ik ben daar heel optimistisch over. Ik benadruk nogmaals dat de oprichting van de Screeningsdienst extreem belangrijk is in dit verhaal. Wij zullen dat in het najaar verder mee op de voet volgen, net zoals u dat zult doen, minister.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Mijnheer Janssens, het is evident dat zolang het nieuwe decreet er niet is, ik ook niet kan functioneren binnen het nieuwe decretale kader. Wij maken dat nieuwe decreet niet zomaar omdat we een nieuw decreet willen maken, maar omdat we hebben vastgesteld dat we binnen de bestaande regelgeving onvoldoende instrumenten hebben om consequent te kunnen optreden tegen die geloofsgemeenschappen die zich niet aan de spelregels houden. Daarom hebben we twee belangrijke zaken gedaan.

Ten eerste bouwen we, zoals mevrouw Sminate zei, een Informatie- en Screeningsdienst uit, die voldoende bevoegdheden, ook politionele, heeft om informatie te kunnen vergaren en een juiste foto te kunnen maken van wat daar gebeurt. Ten tweede moet de scope waarmee we kunnen optreden en kijken naar een dergelijke geloofsgemeenschap, worden verbreed. Vandaag wordt alleen naar de geloofsgemeenschap gekeken. Wat wij vragen in het nieuwe ontwerp van decreet, dat binnen enkele weken aan het parlement zal worden voorgelegd, is dat men niet alleen naar de lokale geloofsgemeenschap kijkt, maar dat de geloofsgemeenschap ook aangeeft met wie en welke organisaties zij banden heeft, wie eigenaar is van het gebouw waarin ze zit. Verder moet zij een register bijhouden van haar financiën, bijvoorbeeld van wie ze giften krijgt. Op die manier verbreden we de scope waarop we een organisatie kunnen evalueren. In dit geval zou dat betekenen dat in het nieuwe decreet ook die vzw een element kan worden voor de beoordeling van de geloofsgemeenschap. Het is niet zo dat de raad van bestuur van de vzw en de moskee een een-op-eenrelatie hebben in dit geval.

Wat ik vandaag kan doen, op basis van uw vraag, is mijn diensten en de politionele diensten bevragen of zij weet en kennis hebben van elementen waardoor we de erkenning van de moskee in twijfel zouden kunnen trekken en waardoor wij genoodzaakt zouden zijn om actie te ondernemen op het vlak van de erkenning van de moskee. De veiligheidsdiensten en de administratie Binnenlands Bestuur hebben die vraag negatief beantwoord.

Ik heb u al uitgenodigd om, als u elementen hebt binnen het huidige decretale kader, die over te maken aan het parket of aan het lokale bestuur zodat de politie daarmee aan de slag kan. Hier ligt immers ook een verantwoordelijkheid inzake openbare orde bij de burgemeester. Dat is een eerste element.

Een tweede element is dat bij de beoordeling van een dossier – en ik geef u een voorbeeld – het geven van koranlessen aan minderjarigen niet tegen de erkenningsvoorwaarden is. Dat is ook binnen de joodse of christelijke gemeenschap niet tegen de erkenningsvoorwaarden. De elementen waarop we beoordelen, zijn inderdaad buitenlandse invloeden, het aanzetten tot haat, extremistisch taalgebruik en dergelijke meer. Wanneer een geloofsgemeenschap banden zou hebben met de Grijze Wolven en die mensen zitten in de raad van bestuur, dan is dat inderdaad een grond om vast te stellen dat de erkenningsvoorwaarden geschonden zijn. Die Grijze Wolven zijn nu eenmaal een extremistische organisatie, dat is evident. Maar wanneer ik bij de veiligheidsdiensten op basis van uw vraagstelling informeer of zij

concrete elementen hebben dat dit binnen de moskee, binnen de erkende geloofsgemeenschap aanwezig is, en hun antwoord is negatief, dan moet ik daarmee aan de slag. Ik leef binnen een democratische rechtsorde, ik kan daar niet buiten treden. Maar ik kan er wel voor zorgen dat we een sterkere informatiepositie hebben.

Ook in de toekomst, wanneer een Informatie- en Screeningsdienst binnen zoveel jaar aan de minister van Binnenlands Bestuur – ikzelf of een opvolger – zegt dat er op basis van hun informatie niets fout is, zal die dienst werken ter verdediging van de geloofsgemeenschap. Het is dus niet omdat er een Screenings- en Informatiedienst is dat elk gerucht ook gestaafd zal zijn. Ik zeg niet dat u over geruchten praat, maar die Informatie- en Screeningsdienst zal daarover een objectieve foto kunnen maken en ons daar objectief over kunnen informeren. Vandaag stellen we die vraag aan de veiligheidsdiensten die al op het terrein aanwezig zijn. Ze zijn daarover duidelijk geweest tegen mij en tegen mijn diensten, namelijk dat zij op dit moment geen informatie hebben die de erkenningsvoorwaarden voor deze geloofsgemeenschap in twijfel trekken.

U zegt dat ik dat de vorige keer ook heb gezegd maar ik heb ook vorige keer ook gezegd dat we moeten wachten op het nieuwe decreet. Dat zal op 1 september 2021 in werking treden.

De voorzitter: De heer Janssens heeft het woord.

Chris Janssens (Vlaams Belang): Minister, we moeten blijkbaar alle heil verwachten van de toekomstige Screeningdienst en het toekomstige decreet, maar sta me toch toe om daar sceptisch over te zijn.

U zegt dat er geen signalen zijn of dat u geen signalen of elementen bereiken dat er een probleem zou zijn met die Genkse Diyanetmoskee. Die signalen zijn er dan allicht niet omdat er gewoon niet naar gezocht wordt. Men wil de islamitische, de Turkse gemeenschap niet voor het hoofd stoten. Men hanteert blijkbaar dezelfde politiek binnen de veiligheidsdiensten en binnen de politiek als de Genkse burgemeester. Men steekt liever de kop in het zand voor de nefaste invloed die van die Diyanetmoskeeën uitgaat naar de in Genk of in Vlaanderen wonende Turken. Men wil dat gewoon niet geweten of gezien hebben.

U bent dan toch wel de minister die verantwoordelijk is voor de naleving van de erkenningsvoorwaarden in de moskeeën. En dus is steun aan een extremistische organisatie zoals de Grijze Wolven blijkbaar geen probleem voor de minister van Inburgering, de minister die bevoegd is voor de naleving van erkenningscriteria. Van koranlessen gaat blijkbaar geen buitenlandse invloed uit. Koranlessen voor minderjarigen moeten kunnen. Gesluierte jonge meisjes, dat moet allemaal kunnen. Dat is geen probleem voor deze Vlaamse Regering. Maar we moeten allemaal uitkijken naar de Screeningsdienst en naar het nieuwe decreet, waarna men eens in actie zou schieten. Ik neem daar akte van, minister, maar ik hecht er weinig geloof aan.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Brecht Warnez aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de methodiek 'citizen science' – 3253 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (CD&V): Meten is weten. Het is de eenvoudige maar correcte beleidsvisie die vandaag met een duurdere term 'evidencebased beleid voeren' heet. We zien dat heel wat lokale besturen daar meer en sterker op inzetten, en op een doordachte manier, op basis van data, beleidsbeslissingen nemen. Vanuit Vlaanderen moeten we dat ondersteunen, want data zijn het nieuwe goud.

Een van de mogelijkheden om meer data te kennen, is het betrekken van de burgers bij dataverzameling. Ook daar hebben we een Engelse benaming voor, namelijk 'citizen science' of burgerwetenschap. Door burgers te betrekken bij de opbouw van informatie en kennis kan een overheid, en dus ook een lokaal bestuur, oplossingen zoeken voor problemen op maat van de stad of gemeente.

Dit is natuurlijk geen nieuwe manier van werken. We kennen ondertussen allemaal al de CurieuzeNeuzen, waarbij lokale besturen op initiatief van De Standaard en de Universiteit Anwerpen, samen met burgers enkele jaren geleden massaal de lokale luchtkwaliteit hebben gemeten. Op dit ogenblik meten duizenden gazondolken in private tuinen en het openbaar domein de grondkwaliteit in het kader van droogte- en hitteproblemen.

Heel wat steden en gemeenten nemen ook zelf initiatief. Ik denk, dicht bij mijn gemeente, aan de stad Roeselare, die samen met de West-Vlaamse Intercommunale voor Economische Expansie, Huisvestingsbeleid en Technische Bijstand (WVI) in het project SmartWaterland via pluviometers de regenwaterval in kaart brengt in functie van het bestrijden van wateroverlast. Ik denk ook, iets verder weg, aan de stad Leuven, die onder meer via de tool Telraam de dagelijkse mobiliteit van de stad onder de loop neemt en dan een aangepast lokaal mobiliteitsbeleid uitwerkt.

Het valt op – en dat is ook logisch – dat heel wat steden aan het pionieren zijn. Ook voor lokale besturen is meten weten. En dus moeten we ook daar 'citizen science' aanmoedigen.

Om die burgerbetrokkenheid bij dataverzameling te ondersteunen, lanceerden het Interuniversitair Micro-elektronicacentrum (imec), de Vrije Universiteit Brussel (VUB), IDEA Consult, Citizen Science Vlaanderen (Scivil) en het Agentschap Binnenlands Bestuur (ABB) eind april op een interessante webinar een draaiboek ter inspiratie voor lokale besturen om zelf aan de slag te gaan. U was daar ook via een filmpje, minister, en u hebt daar een interessante introductie gegeven. Het is een belangrijke stap om steden en gemeenten op die manier richting 'citizen science' te leiden.

Minister, hoe evalueert u het draaiboek?

Hoe zult u die 'citizen science' verder ondersteunen? Richt u zich ook op de kleinere steden?

Op welke manier bespreekt u die projecten met uw collega-ministers, zodat ze ook toepasbaar worden door andere besturen?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Mijnheer Warnez, ik wil beginnen met u te bedanken dat u mijn filmpje hebt gewaardeerd. Dat doet me heel veel plezier. Ik zal het zelf ook nog eens opnieuw bekijken.

De voorzitter: Nu kunt u dat vanuit een ander perspectief bekijken.

Minister Bart Somers: Nu kan ik dat vanuit de ogen van de heer Warnez bekijken.

Meneer Warnez, dit is een interessant thema. Een goed beleid steunt inderdaad op betrouwbare data, en informatie en 'citizen science' of burgerwetenschap kan daarbij een rol spelen. Juist daarom heb ik er binnen mijn breder beleid op het vlak van slimme steden en gemeenten voor geopteerd om dit jaar het thema van 'citizen science' op de agenda te zetten. Het is een aanpak waarvan we steeds meer voorbeelden zien en waarbij steden en gemeenten ook vragende partij zijn voor ondersteuning.

Daarom heb ik aan ABB gevraagd om samen met een aantal partners werk te maken van een praktisch hand- en draaiboek dat lokale besturen handvatten moet geven om succesvolle samenwerkingen op te zetten met 'citizen science'-initiatieven. Het draaiboek bevat tips, goede praktijken en een stappenplan voor lokale besturen om met burgerwetenschap aan de slag te gaan.

Het draaiboek is gelanceerd op vrijdag 23 april, met een webinar waarop 115 deelnemers intekenden, waaronder veel medewerkers van lokale besturen, groot en klein. Gelet op de grote opkomst op de webinar en de positieve reacties van lokale besturen, kunnen we stellen dat het draaiboek goed onthaald wordt. Ik denk dat u daar ook getuige van was. Ikzelf vond het alvast een werkstuk dat zeker gezien mag worden en ben eigenlijk ook benieuwd naar wat u er zelf van vindt.

Het draaiboek is uiteindelijk wel maar één instrument; het is vooral belangrijk om goede praktijken te blijven delen. Ik som er enkele op.

In het project Leuven.cool plaatste men weerstations in openbare ruimten en in privétuinen om het stedelijk hitte-eilandeffect te bestuderen.

In Roeselare werkt men rond waterbeheer via een fijnmazig netwerk van digitale pluviometers. De data worden verzameld op een online dataplatform. De combinatie van al die data laat toe om een snel en efficiënt waterbeheersingsbeleid uit te voeren en onder andere hevige wateroverlast te voorkomen in de stad.

In Mechelen was er Route2school, een project gericht op het in kaart brengen van de verkeersveiligheid van schoolroutes. Scholen en leerlingen participeren daar actief in mee.

Er zijn ook voorbeelden in kleinere lokale besturen. De gemeenten Zoersel en Kampenhout stapten bijvoorbeeld ook in Route2school in.

Zal ik dat verder ondersteunen? Ik wil ondersteunend werken voor alle steden en gemeenten. Vooral voor de kleinere gemeenten kan het draaiboek gidsend werken. De stappenplannen die worden uitgewerkt, richten zich ook op kleinschalige initiatieven. De ondersteuning stopt ook niet bij dit draaiboek. Zo wil ik de lokale besturen ook ondersteuning bieden bij de technische kant van dit verhaal, namelijk door informatie aan te reiken over sensoren en meettoestellen die ingezet kunnen worden in 'citizen science'-projecten. Daarom liet ik een marktverkenning opstarten die momenteel loopt en die een duidelijk beeld moet geven van de sensoren en meettoestellen die op de markt beschikbaar zijn voor metingen door burgers.

Op welke manier bespreek ik de sterke projecten met de collega-ministers, zodat ze toepasbaar worden voor andere besturen? Kennisdeling en partnerschappen tussen overheid, middenveld, burgers, bedrijven en academische instellingen zijn belangrijk bij deze projecten. De opmaak van het draaiboek is daar een mooi voorbeeld van. Het is opgemaakt door een consortium van imec-SMIT, Scivil en IDEA Consult. Er zijn bij de opmaak achttien lokale besturen betrokken, alsook de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) en het Kenniscentrum Vlaamse Steden. ABB bracht dit initiatief ook al onder de aandacht van het Vlaams Agentschap Innoveren en Ondernemen (VLAIO), Digitaal Vlaanderen, het Departement Mobiliteit en Openbare werken (MOW) en de Vlaamse Milieumaatschappij

(VMM). Er is tussen deze administraties dus al zeker kennisdeling en samenwerking. Vlaamse agentschappen zoals de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO) of de VMM zijn ook al betrokken partij in concrete 'citizen science'-projecten.

Via ABB wil ik in de toekomst blijvend inzetten op deze kennisdeling en interessante projecten onder de aandacht brengen van de andere beleidsdomeinen, voor zover ze die zelf al niet kennen of er actief in participeren. Er zijn immers al, zoals geschetst, goede samenwerkingsrelaties binnen de verschillende Vlaamse agentschappen.

Dit is dus een interessant spoor, dat we zeker willen blijven bewandelen, op een voluntaristische manier.

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (CD&V): Minister, bedankt voor uw antwoord en voor uw wil om u zich hiervoor te blijven inzetten.

Ik vond het voorbeeld dat u gaf van Mechelen, interessant, omdat u vertelde dat Zoersel en Kampenhout daar ook bij betrokken werden. Vanuit een grote stad een kleine stad meenemen, ik denk dat dat voor Mechelen niet zoveel extra werk was. Of je nu een project opzet voor 60.000 inwoners – sorry, ik weet niet hoeveel inwoners Mechelen heeft ...

Minister Bart Somers: 87.000.

Brecht Warnez (CD&V): Wel, minister, of je nu een project opzet voor 87.000 inwoners of voor 100.000, op zich is de inspanning niet zoveel groter. Misschien is het een idee, minister, om als u nog eens thematische subsidieoproepen lanceert, dat als een van de voorwaarden op te nemen: een stad moet een kleinere stad of gemeente meenemen in een project. Zo krijgen we een automatische spreiding van de projecten. Ik hoor daar graag uw mening over.

De voorzitter: Als Mechelen als voorbeeld dient, dan moet Brugge zich daar natuurlijk naast zetten. En Oostende natuurlijk ook. Maar we gaan eerst naar Brugge.

Mevrouw De Vreese heeft het woord.

Maaike De Vreese (N-VA): Dit topic is collega Van Miert echt op het lijf geschreven, maar ik mag hem vandaag even vervangen, omdat hij er jammer genoeg zelf niet bij kan zijn.

Vorige week ging het hier nog over de volksraadpleging en de modernisering ervan. Enkele maanden geleden ondervroeg collega Van Miert u hier nog over de activiteiten 'linked data' en het 'right to challenge' – collega Warnez zal daar zo dadelijk nog een vraag over stellen. Het is zeer duidelijk: de nieuwe of andere vormen van burgerparticipatie zijn een 'hot topic' binnen de bestuurswetenschappen en ook enigszins binnen de politieke vernieuwing.

'Linked data', 'right to challenge', 'hot topic', 'citizen science': we gebruiken heel wat Engelse termen, terwijl we heel mooie Nederlandse termen hebben. Ik wil er toch even op wijzen dat we de term 'burgerwetenschap' voor mij gerust naar voren mogen brengen in plaats van alle Engelstalige termen die we zo vaak gebruiken. We hebben een rijke taal, laat ons ze ook gebruiken.

Maar we juichen de initiatieven die de burger actief betrekken bij hun omgeving en gemeenschap, zeker toe. Ze kunnen niet alleen leiden tot een betere kennis van een stad of stadsdeel, maar ook bijdragen aan het sociale weefsel. Ik denk dat burgerwetenschap haar waarde in een aantal gevallen al sterk bewezen heeft.

U hebt als minister al een aantal handleidingen aangereikt aan de lokale besturen. Ik denk dat deze handleiding zeker iets kan betekenen. Voor sommige lokale besturen is het inderdaad, zoals collega Warnez ook al aangaf, moeilijk in te schatten hoe ze op lokale schaal zoiets kunnen opzetten of begeleiden. Ik denk dat er terecht ook een onderscheid gemaakt wordt tussen de grotere steden enerzijds, en de kleinere steden die daar ook interesse in hebben. Ik denk dat die handleiding een meerwaarde kan betekenen op dat vlak.

Ik denk wel dat het aan het lokaal bestuur zelf is om te kijken hoe, voor welk thema en met welke partners zij deze initiatieven opzetten. Uiteraard speelt ook die lokale dynamiek mee. Eén ding is zeker: onze lokale besturen mogen dergelijke burgerparticipatie niet uit de weg gaan. Ze moeten dat assimileren en gaan omarmen om het eigen beleid mee vorm te geven. Dat is onze visie, vanuit de N-VA-fractie.

De voorzitter: Hoe zit het met de burgerwetenschap in Oostende, collega Tommelein?

Bart Tommelein (Open Vld): Heel goed, voorzitter. *(Gelach)*

Dit is inderdaad een bijzondere vorm van participatie, iets waar uiteraard heel veel belang aan moet worden gehecht. Het is een bijzondere vorm, in die zin dat het burgerparticipatie en evidencebased onderzoek in symbiose samenbrengt. Er moet inderdaad meer op durven worden ingezet. Het beleid moet zoveel mogelijk ondersteund worden door wetenschappelijk onderzoek. Burgers kunnen zeker betrokken worden bij onderzoek. Waar het een meerwaarde kan betekenen, moet er ook meer op worden ingezet.

Scivil is het Vlaamse kenniscentrum ter zake en ondersteunt en informeert wetenschappers, burgers, beleidsinstellingen, bedrijven en verenigingen voor meer burgerwetenschap in Vlaanderen. Dit wordt mee gefinancierd door het Departement Economie, Wetenschap en Innovatie (EWI). Mijn vraag aan u is, minister, op welke manier u hieromtrent samenwerkt met uw goede, West-Vlaamse collega, minister Crevits.

De voorzitter: Dat is een pertinente vraag, minister.

Brecht Warnez (CD&V): Minister Crevits zal kwaad zijn dat ik die niet gesteld heb, maar u, collega Tommelein.

Bart Tommelein (Open Vld): Het is daarvoor dat ik het doe.

Minister Bart Somers: Dat wijst alleszins op een zeer grote cohesie binnen de meerderheid. Wij ondersteunen elkaar en houden elkaar vast, misschien tot groot verdriet van de heer De Loor op dit moment, maar dat is nu eenmaal de context waarin we werken.

Mevrouw De Vreese, u hebt inderdaad een aantal technieken opgesomd waar we de voorbije maanden over gepraat hebben: het 'right to challenge' – het recht om uit te dagen –, burgerparticipatie, burgerwetenschap, digitale volksraadplegingen. Ik geloof inderdaad dat er een sterke evolutie bezig is om een lokale democratie te dynamiseren en te vernieuwen. Die nieuwe technieken zullen nooit de representatieve democratie vervangen, maar kunnen daar wel heel sterke aanvullingen op zijn en het beleid sterker en beter maken. Ik ben heel blij dat we daar met de commissie regelmatig over kunnen praten, want ik heb zelf gezien dat het betrekken van burgers op nieuwe manieren, niet alleen via de klassieke hoorzittingen, het lokale beleid echt wel kan versterken.

Twee, we mogen niet vergeten dat 'citizen science' of burgerwetenschap in wezen een instrument is dat vanuit het middenveld kan komen. Dat moet niet alleen

vanuit het stadhuis bedacht worden, heel vaak komt het net vanuit het middenveld en is het de overheid die die uitgestoken hand en die extra informatie ook aangrijpt en daarmee aan de slag gaat. En ik ga jullie kort twee kleine voorbeelden geven.

Ik heb als burgemeester meegemaakt dat we in Mechelen een nieuwe verkeerssituatie invoerden in de binnenstad. Onze uitstekende ambtenaren hadden berekend hoeveel auto's er over de Kraanbrug, die deel uitmaakt van die nieuwe situatie, reden en die wisten me te vertellen hoeveel auto's er per uur over die brug reden. De burgers zijn naar ons gekomen met berekeningen per vijf minuten, met informatie over waar de auto's vandaan kwamen en waar ze naartoe reden. Zij hadden zich daarvoor georganiseerd, hadden daar een nieuwe technologie voor ontwikkeld, hadden ook een bevraging gedaan. Die burgerwetenschap overklaste op die manier de capaciteit en knowhow van mijn eigen lokale administratie. En die informatie heeft de doorslag gegeven tot bijsturing van het lokale circulatieplan. De data die de burgers ons konden aanreiken, waren beter en kwaliteitsvoller dan wat we zelf in handen hadden.

Een tweede voorbeeld is de transformatie naar meer fietsverkeer. Wij hebben een zeer sterke transformatie gehad naar meer fietsverkeer, zoals overal in Vlaanderen, maar we hadden geen beeld van hoeveel fietsers er nu waren. Wel, er is een burgerinitiatief gekomen dat een week lang aan alle invalswegen van het stadscentrum gemeten heeft hoeveel fietsers daar nu voorbijreden. Die data, die ons door burgers zijn aangereikt, hebben ons doen inzien dat we een aantal infrastructuuringrepen moesten doen die we waarschijnlijk niet gedaan zouden hebben zonder inbreng vanuit de samenleving.

Dat zijn twee ervaringen die ik heb die toch wel aantonen wat er kan en wat er niet kan.

Nu, het feit dat kinderen met sensoren rondrijden en dat die sensoren voor ons een schitterend beeld geven van de weg van school naar huis, van de straten waarlangs men rijdt en met hoeveel, is opnieuw een ongelooflijk interessant instrument om verkeersveiligheid en verkeersmobiliteit te realiseren. En je betreft er mensen bij, waardoor mensen ook alert worden.

Er is het verhaal van Bonheiden, tijdens de vorige legislatuur – N-VA'er Guido Vaganée, een goede vriend, was daar toen burgemeester –, waar een systeem was bedacht waarbij senioren, als ze gingen wandelen in de landelijke en groene gemeente, konden aangeven waar er het best een bank zou komen. Dat zijn allemaal knappe initiatieven. Zo wist de burgemeester perfect waar de bank idealiter moest komen, in plaats van vanuit Ruimtelijke Ordening zomaar een bank neer te zetten waar dan niemand op zit.

Dat zijn prachtige initiatieven. En daar moeten we absoluut verder op inzetten en dat dynamiseren.

Het idee van collega Warnez waarbij een grotere gemeente een kleinere onder de arm neemt, is heel sympathiek, maar we zijn in dit domein niet bezig met projectoproepen. We zijn vooral bezig met inhoudelijke ondersteuning. Maar het lijkt me een heel goede zaak, mijnheer Warnez, om minstens een suggestie te doen aan steden om bij het ontwikkelen van een project onmiddellijk een kleinere gemeente te betrekken. Dan heb je bij wijze spreken een klankbord en een soort spiegel en je reikt elkaar de hand.

Er zijn misschien wel burgerwetenschappelijke projecten of 'citizen science'-projecten ... Ik doe mijn best, mevrouw De Vreese, en ik ga in op uw suggestie om zo veel mogelijk de Nederlandse taal te gebruiken. Vijftien jaar geleden was de N-VA, die toen net was opgericht, daar heel hard mee bezig, maar er waren te veel N-VA-parlementsleden die af en toe een woordje Engels spraken en men heeft dat

wat losgelaten. Ik wil het weer mee helpen introduceren. Er zijn dus misschien wel burgerwetenschappelijke projecten op regioniveau te bedenken, mijnheer Warnez. Daarbij kan een regio op een bepaald moment voorstellen om een project over klimaat, mobiliteit en dergelijke op een bredere schaal te proberen opvangen met burgerwetenschap. Dat kan een heel mooi platform zijn. Dat zijn concrete zaken die op regionaal niveau door alle of een aantal gemeenten van een regio zouden kunnen worden uitgevoerd. Er zit daar heel veel potentieel in. We mogen het niet te strak reguleren. We moeten het ondersteunen en de goede praktijken delen. Uw suggestie dat de grote gemeenten de kleintjes onder de arm nemen, wil ik zeker verspreiden.

De voorzitter: Aangezien ik een van de weinige N-VA-parlementsleden was in de tijd toen dat blijkbaar nog belangrijk was – nu trouwens nog altijd –, mag u me straks in alle beslotenheid zeggen over wie u het hebt.

De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (CD&V): Ik had het woord 'regio' opgeschreven en ik vond het al raar, minister, dat u het niet in de eerste repliek hebt aangehaald. Ik dacht dat u het vergeten was, maar u wilde het blijkbaar opsparen.

Ik concludeer dat we straks met Nederlandse termen de burgers meer zullen betrekken, ook bij het verzamelen van data. Met die conclusie kunnen we perfect een brugje maken naar een volgende vraag, maar alleen de voorzitter beslist welke vraag dat is.

De voorzitter: Dat klopt, mijnheer Warnez. Ik heb daarstraks gezegd dat, zodra de heer Vaneekhout aanwezig is, we even teruggaan naar het debat over de Vlaamse ambtenaren. We waren daarover al een heel boeiend debat aan het voeren, mijnheer Vaneekhout, maar we hebben dat even moeten onderbreken. U bent als een hond in het kegelspel geweest, maar een parlements lid heeft nu eenmaal niet altijd vat op zijn agenda.

De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Brecht Warnez aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over besparingen op het personeel van de Vlaamse ambtenarij – 3258 (2020-2021)

VRAAG OM UITLEG van Jeremie Vaneekhout aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de inkrimping van het ambtenarenkorps – 3270 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (CD&V): Minister, vorige week maakte u bekend dat er op dat ogenblik 809 personeelsleden minder bij de Vlaamse overheid werken dan anderhalf jaar geleden. Daarmee is 56 procent van de vooropgestelde personeelsbesparing van 1.440 ambtenaren tegen 2024 bereikt. Het gaat om natuurlijke afvloeiingen. De volledige operatie moet uiteindelijk in 2024 een besparing van 75 miljoen euro betekenen. In een reactie gaf de ACOD Overheidsdiensten aan dat de deur wagenwijd openstaat voor duurdere uitbestedingen, consultancy en interim-arbeid.

De personeelsbesparing moet uiteraard ook worden gezien in de ruimere doelstelling om het human resources (hr)-beleid van de Vlaamse overheid te moderniseren, waarover we eerder in deze commissie al hebben gehad. Een van de vijf sporen die al zijn aangehaald, is namelijk de uitstroom. In de commissie van 26 januari gaf u aan dat de informele overlegmomenten met de vakorganisaties opnieuw zijn opgestart na een coronapauze.

Ik heb daarover de volgende vragen. Kunt u inzicht geven in het profiel van de 809 personeelsleden die niet meer bij de Vlaamse overheid werken? Zijn daar specifieke personeelscategorieën of -types in terug te vinden, bijvoorbeeld hoger of lager opgeleide profielen?

Betekent de 56 procent besparing in personeelsleden ook 56 procent besparing op het vlak van budget? Zo neen, wat is de budgettaire besparing?

Op welke manier gebeuren de besparingen? Hoeveel besparingen gaan gepaard met het uitbesteden van taken?

Is er het afgelopen anderhalf jaar een stijging voor het uitbesteden van taken? Zo ja, hoe verhouden de kosten van uitbestede taken zich tot de gerealiseerde personeelsbesparingen binnen dezelfde taken?

Over de vijfde vraag hebben we het al gehad. Ik wilde u nog vragen wat de gesprekken waren met de vakorganisaties over het hr-beleid. Maar u hebt al gezegd dat die informatie op dit moment nog vertrouwelijk is. Vorige week hebben we geleerd dat herhaling de moeder van veel zaken is, dus ik zal de vraag niet herhalen.

De voorzitter: De heer Vaneekhout heeft het woord.

Jeremie Vaneekhout (Groen): In de eerste plaats wil ik u, de collega's en de minister bedanken voor het begrip om de agenda voor een stukje aan te passen aan die van de commissie Welzijn, waar ik me op mijn beurt aanpaste aan de collega's. Maar goed, we weten allemaal na een aantal jaar hoe het werkt.

Minister, bij haar aantreden van deze Vlaamse Regering hebt u de doelstelling geformuleerd om met 1.440 ambtenaren minder te zijn tegen het einde van de legislatuur. U hebt vorige week een tussentijdse balans opgemaakt en verheugd verkondigd dat de doelstelling in zicht is. Na zowat anderhalf jaar klokt u af op een vermindering van het ambtenarenkorps met 809 koppen.

Het lijkt erop dat u daarmee op de door u bepaalde koers zit, maar vorig jaar had ik al een eerste balans opgevraagd en op basis van dat antwoord, zien we dat de daling in de voorbije maanden niet zo spectaculair is. Uit de tabel bij uw antwoord op mijn schriftelijke vraag nr. 124 blijkt dat u in het eerste halfjaar van de afslankingsoperatie, tussen 31 december 2019 en 30 juni 2020, al afklokte op min 681 ambtenaren. Dat zou betekenen dat er tussen halverwege vorig jaar en nu ongeveer 128 bijkomende afvloeiingen zouden zijn gebeurd. Dat zou kunnen betekenen, minister, dat het laaghangende fruit meteen al bij de start van de operatie geplukt werd en dat er sindsdien nog een aantal sporadische functies overbodig bleken, wat sowieso al een heel harde omschrijving voor bepaalde jobs is.

De hele afslankingsoperatie kan ook niet verengd worden tot pure cijfertjes. U weet dat het voor onze fractie heel belangrijk is dat efficiëntiewinsten zeker mogelijk zijn, maar dat die slechts te boeken vallen wanneer tegelijk blijkt dat de dienstverlening op een minstens even hoog niveau blijft. Het streefdoel bij een dergelijke operatie is dan niet het streven naar minder ambtenaren an sich, maar ervoor zorgen dat je de mensen met de juiste profielen, vaardigheden, expertises en attitudes overhoudt. Er moet dan ook een perfecte match zijn tussen de geplande

of gewenste afvloeiingen en de afvloeiingen die we op het terrein zien. Uit de tabel van vorig jaar zagen we al hoe er bij bepaalde entiteiten meer mensen vertrokken dan voorzien.

Twee maanden geleden stelde ik trouwens een soortgelijke vraag aan uw collega Beke over de onderbestaffing bij het agentschap Zorg en Gezondheid. Bij een bespreking in de Werkgroep Institutionele Zaken had de administrateur-generaal van het agentschap aangehaald dat er daar een probleem was. Dat was er al voor corona, maar uiteraard deed die gezondheidscrisis bij veel medewerkers het water tot de lippen komen. Ondanks een zestigtal bijkomende krachten bleek er een groot tekort aan mensen te zijn. Er wordt binnen Zorg en Gezondheid dan ook gewerkt aan een bijgesteld personeelsbehoefteplan.

Ondertussen werkt de Vlaamse Regering ook aan een grote heroverwegings-oefening, waar we vermoedelijk in de komende maanden meer over te horen zullen krijgen. Die zal ongetwijfeld repercussies hebben op het vlak van personeel en op de dienstverlening.

Ik heb daarbij een aantal vragen. Klopt mijn aanvoelen dat wat de afvloeiingen betreft het laaghangend fruit geplukt is?

Hoe wordt er continu gemonitord dat de ambtenaren met de juiste profielen overblijven en dat de doelstelling niet alleen maar over de cijfers gaat, waardoor de dienstverlening in het gedrang kan komen?

Hebt u tussentijdse streefdoelen in gedachten per entiteit?

Wordt er gebruikgemaakt van interne mobiliteit wanneer er binnen bepaalde diensten een onderbestaffing ontstaat?

Hoe kijkt u naar een onvoorspelbare crisis, zoals de coronacrisis, waarbij blijkt dat we niet alleen een sterke, maar ook een wendbare ambtenarij nodig hebben? In hoeverre is uw voornemen tot afslanking van de overheid voldoende flexibel om dergelijke situaties het hoofd te bieden?

Wat betekent het bijgestelde personeelsbehoefteplan binnen Zorg en Gezondheid voor de globale afslankingsoefening? Zijn er nog entiteiten die om een bijsturing vragen?

Hoe verhoudt uw personeelsoefening zich tot de globale brede heroverweging van uw collega-minister Diependaele?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Dat is een hele reeks vragen. We hebben bij de vorige twee vragen al over het bredere algemene en ideologische kader gesproken. Ik geef nog een aantal antwoorden op de concrete vragen die gesteld zijn.

De Vlaamse Regering heeft bij de start van deze regeerperiode een besparingsdoelstelling opgelegd. De topambtenaren moeten die tegen eind 2024 realiseren. Er werden daarbij geen tussentijdse streefdoelen of specifiek te besparen profielen gedefinieerd. De besparing wordt voornamelijk gerealiseerd door niet-vervanging van uitstroom. Er worden dus geen mensen gedwongen ontslagen vanwege de lopende personeelsbesparing. Dat is vroeger zo met de vakorganisaties afgesproken.

Wanneer iemand zal uitstromen, is op voorhand niet 100 procent voorspelbaar. Dat hangt bijvoorbeeld af van de demografische samenstelling, en die is voor elke entiteit verschillend. Daarenboven zijn de juiste profielen voor elke entiteit verschillend en evolueert het ideale profiel ook doorheen de tijd. Wanneer iemand

de Vlaamse overheid verlaat, door pensionering of vrijwillig, dan beslissen de topambtenaren van de entiteiten dus zelf of ze de betrokkene gaan vervangen dan wel of zij een andere oplossing zoeken voor de taken van die personeelsleden. Mijn administratie houdt daarbij niet bij wie al dan niet individueel vervangen wordt of wiens taken uitbesteed worden. De opvolging van de besparingen is daarbij dus vooral een kwantitatief gegeven.

Uw aanvoelen, mijnheer Vaneeckhout, dat uit de laatste opvolgingsronde zou blijken dat het laaghangend fruit wat afvloeiingen betreft geplukt is, wil ik toch nuanceren. Zoals u weet, heeft de Vlaamse overheid in de voorbije tien jaar al een aanzienlijke personeelsvermindering doorgevoerd: in de regeerperiode 2009-2014 ging het over 7,5 procent minder personeel en in de regeerperiode 2014-2019 om 13,2 procent. De besparingsdoelstellingen waren gedeeltelijk verschillend, maar voor de kernoverheid is dat de derde besparingsronde op rij.

We hebben in de Vlaamse Regering afgesproken dat, en ik citeer letterlijk, "eventuele overschotten en tekorten uit de vorige besparingsronde 2014-2019 volledig meegenomen konden worden naar de huidige besparingsronde." Datgene wat de vorige keer al dan niet werd gerealiseerd in plus of min, werd dus meegenomen.

Dat is bevestigd in mijn nota van 6 maart 2020 met de werkwijze en nadien herhaald in mijn twee mededelingen met de stand van zaken. Het is een valorisatie van de extra inspanningen die de meeste entiteiten in de vorige regeerperiode al geleverd hebben. Wij willen namelijk de goede leerlingen uit de klas niet extra straffen.

We hebben al die overschotten/tekorten op entiteitsniveau al bij aanvang van de besparingsronde in de opvolging opgenomen. Die moeten in deze besparingsronde niet meer opnieuw bespaard worden. Het gaat in totaal over 354 reëel te veel bespaarde personeelsleden die al aan het eind van de vorige regeerperiode zijn gerealiseerd.

Voor alle duidelijkheid: van de 809 bespaarde personeelsleden heeft de Vlaamse overheid in 2020 wel degelijk 455 personeelsleden netto bespaard, dus meer dan het jaar voordien. De trend is dus omgekeerd. Dat is ook logisch: een minister moet zich eerst inwerken en kan vervolgens de doelstelling beginnen te realiseren samen met de administratie. Ook in deze regeerperiode zitten we dus op schema om de doelstelling te bereiken.

Wel wil ik verduidelijken dat ook deze besparingsronde gepaard gaat met flankerende maatregelen. Die maken het effectief mogelijk om het werk met minder personeelsleden te doen, zoals de digitalisering van processen waarop we heel sterk inzetten; de daling van administratieve lasten; het focussen op kerntaken en het afstoten van niet-kerntaken; de daling van het aantal entiteiten en het uitbreiden van de gemeenschappelijke dienstverlening bij gespecialiseerde dienstverleners, waarbij de entiteiten ontlast of ontzorgd worden van taken en personeelsleden kunnen worden ingezet op andere taken.

Net zoals in de vorige besparingsrondes is aan de personeelsbesparing, zoals u aangaf, ook een budgettaire besparing gekoppeld. Bij elk begrotingsjaar van deze regeerperiode, van 2020 tot en met 2024, zullen alle betrokken entiteiten een vooraf vastgesteld bedrag minder jaarlijks loonkrediet ontvangen. In 2021 was dat bedrag 14,5 miljoen euro. Na 5 jaar zullen entiteiten daardoor vanaf 2024 in totaal 75 miljoen euro minder jaarlijkse loonkredieten ontvangen.

Wat betreft uw verdere vragen over de wendbaarheid van de Vlaamse administratie, ben ik van mening dat de huidige coronacrisis net heeft aangetoond dat de Vlaamse overheid zich wendbaar opstelt. Het personeel is in de voorbije periode

de dienstverlening blijven garanderen, zelfs als het langdurig moet thuiswerken. Dat was toch een volledig nieuwe context. Volgens de laatste welzijnsbevraging die ik tijdens de pandemie liet uitvoeren, ging meer dan 80 procent van de respondenten dan ook akkoord met de stelling dat hun entiteit wendbaar had gereageerd op de coronacrisis.

Sommige entiteiten, waaronder mijn eigen administraties, hebben hun dienstverlening drastisch bijgestuurd en zijn zich anders, veel meer digitaal, gaan organiseren. De huidige afslanking zal deze wendbaarheid niet belemmeren.

Enerzijds laten we de entiteiten zelf bepalen wanneer en hoe ze de besparing realiseren. Anderzijds wordt de formele stand van zaken vastgelegd per minister, waardoor de ministers binnen de entiteiten onder hun bevoegdheid oplossingen zoeken, bijvoorbeeld door interne mobiliteit.

Ik geef nog twee voorbeelden van entiteiten die onder mijn bevoegdheid vallen en die zich wendbaar opstelden. Het Agentschap Overheidspersoneel (AgO) stelde personeelsleden ter beschikking voor de ondersteuning van het Crisiscentrum van de Vlaamse overheid. Daarnaast stelde het Agentschap Binnenlands Bestuur drie personeelsleden ter beschikking van Zorg en Gezondheid, toch een van de hoofdrolspelers tijdens de pandemie.

Wat de aanpassingen binnen Zorg en Gezondheid betreft, heb ik het bijgestelde personeelsbehoefteplan van Zorg en Gezondheid nog niet ontvangen. Ik kan de impact daarvan op de algemene afslankingsoefening nu dus nog niet inschatten. Ik kan wel medelen dat, net als bij andere nota's aan de Vlaamse Regering, mijn akkoord moet worden gevraagd wanneer er een weerslag is op het personeelsbestand. Ik beoordeel deze aanvragen telkens dossier per dossier maar ik houd daarbij rekening met heel wat factoren, onder andere met de afspraken uit het regeerakkoord. Als de Vlaamse Regering akkoord gaat met een bijsturing van het personeelsbestand van een entiteit zoals Zorg en Gezondheid, wordt daar wel rekening mee gehouden in de opvolging van de besparingsdoelstelling van de betrokken entiteit.

U vroeg ook naar de link met de globale brede overweging. Hoewel beide maatregelen een efficiëntere werking van de Vlaamse overheid beogen, zijn ze complementair omdat ze anders opgezet zijn. In de huidige besparingsronde is eerst politiek afgesproken hoeveel elke entiteit zal moeten besparen. De bedoeling is de middelen bij eenzelfde dienstverlening te verminderen, waardoor de efficiëntie verder kan stijgen. De Vlaamse brede heroverweging is een doorlichting van de tien beleidsdomeinen, waarbij wordt gevraagd hoe de beschikbare kredieten tot meer resultaten kunnen leiden. Op dit moment is dit nog een ambtelijke oefening zonder politieke inmenging of voorafnames. De resultaten van de doorlichting zullen dienen als input voor de begrotingsopmaak van 2022 en de volgende jaren.

Mijnheer Warnez, u vroeg ook naar de gesprekken met de vakbonden. U zei dat herhaling de moeder is van van alles en nog wat, onder meer van de wijsheid. Maar u hebt wijselijk besloten om daar niet verder naar te vragen. U weet dat we daar proberen een goede sfeer en een correcte dialoog tot stand te brengen met de verschillende vakorganisaties.

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (CD&V): Minister, ik heb nog twee bijkomende vragen. Ik hou niet zo van de discussie waarbij de ene zegt dat besparen betekent dat er meer wordt uitbesteed, wat dan ook veel duurder is, en de andere meent dat het gaat over efficiëntiewinsten. Is dit iets wat men kan monitoren, waarbij men zwart op wit kan aantonen dat men geen beroep meer zal doen op consultancy of niet meer zal uitbesteden maar waarbij dat verhaal, via een of andere tool en in het kader

van een zinvolle beslissing, kan worden beslecht? We zijn het er allemaal over eens dat die besparing slechts gepaard kan gaan met een efficiëntieoefening, dus minder administratieve lasten, digitalisering enzovoort. Is daar een soort nulpuntemeting richting dienstverlening? Worden daar een aantal service level agreements (SLA's) vooropgesteld waarbij bepaalde vragen binnen een bepaalde termijn moeten worden beantwoord? Is dat nog altijd zo of is dat niet meer zo?

Is er ook een gemeenschappelijke visie over de verschillende entiteiten en diensten zodat die personeelsbesparingen inderdaad niet ten koste gaan van de dienstverlening voor de burger?

De voorzitter: De heer Vaneeckhout heeft het woord.

Jeremie Vaneeckhout (Groen): Ik wil starten met de mensen van hun wolk te halen. Mijnheer Warnez, dat is gemonitord en die vaststelling is gebeurd door het Rekenhof, intussen vier of vijf jaar geleden. Sindsdien hebben de besparingen al hun weerslag op de wendbaarheid en het dienstverleningsniveau van de Vlaamse overheid. Sindsdien hebben we alleen maar vijf jaar langer besparingen gezien. Het is dus niet zo dat dit nog niet in kaart is gebracht.

We blijven altijd maar in hetzelfde cirkeltje draaien. Eigenlijk stond in 2016 al zwart op wit dat de performantie van de Vlaamse overheid onder druk staat. Ik hoor hier eigenlijk hetzelfde. De directeur-generaal van Zorg en Gezondheid geeft aan dat er te weinig personeel is om hun opdracht te kunnen vervullen. Ik hoor de minister zeggen dat hij het personeelsbehoefteplan zal bekijken maar finaal rekening zal houden met het regeerakkoord. Quod non dus.

Ik hoor bij de diensten Mobiliteit net hetzelfde. Fietsinfrastructuurdossiers blijven aanslepen omdat er te weinig mensen zijn om ze op een strakke manier op te volgen. De performantie van de Vlaamse overheid daalt, en we zien hetzelfde bij de inspectiediensten op het vlak van stedenbouw. Maar ook wanneer het gaat over het opvolgen van subsidies die de Vlaamse overheid verleent en de controle daarop, zien we dat ambtenaren te weinig ruimte hebben in het takenpakket om dat te kunnen doen.

Collega's, we kunnen elkaar haas blijven noemen en het zonlicht blijven ontkennen, maar wat zwart op wit staat, is dat de Vlaamse overheid er niet performanter op wordt en eigenlijk alleen bezig is met het naar beneden krijgen van die cijfers. Er wordt niet op een objectieve en permanente manier gemonitord wat de noden zijn. Ik had gehoopt dat de Vlaamse brede heroverweging een opstap zou kunnen zijn om dit objectief in beeld te brengen. Minister, wij zullen alvast alles doen – en ik hoop daar in u een bondgenoot te vinden – om het debat te voeren wanneer blijkt dat er plaatsen zijn waar structureel te weinig mensen aanwezig zijn om onze kernopdracht in te vullen.

De voorzitter: Mevrouw Sminate heeft het woord.

Nadia Sminate (N-VA): Minister, een besparing van meer dan 1400 ambtenaren is natuurlijk niet niets. U hebt er nu ongeveer de helft van bereikt, waar u uiteraard van mij wel voorzichtig goede punten voor krijgt.

Maar voor mij gaat het niet enkel over de cijfertjes, collega Vaneeckhout. Het uiteindelijke doel is het installeren van een modern hr-beleid. De minister heeft vandaag al meermaals herhaald hoe belangrijk dat ook voor hem is. En ik begrijp uiteraard dat de huidige omstandigheden niet altijd toelieten om daar grondig werk van te maken en dat de discussies met de vakbonden het er voor de minister ook niet altijd gemakkelijker op hebben gemaakt, maar we mogen dit natuurlijk ook niet laten liggen. Dit is een veel te belangrijk dossier, en ik hoop dat we hier de komende maanden effectief een evolutie in zullen zien. Ik heb alvast alle

vertrouwen in de richting die deze regering en u, minister, met het personeelsbeleid willen uitgaan, al hoop ik dat – en dat wil ik hier vandaag nog eens benadrukken – hier nu echt wel vaart achter wordt gezet.

De voorzitter: De heer Tommelein heeft het woord.

Bart Tommelein (Open Vld): Ik denk dat er goede inspanningen zijn gebeurd op het vlak van deze personeelsdoelstellingen binnen de Vlaamse overheid. We zitten over de helft. Maar we zijn er nog niet. Minister, u hebt nog 2,5 jaar om 44 procent van de doelstelling te halen. We hebben alle vertrouwen in u om deze doelstelling tegen 2024 te halen.

Net als mevrouw Sminate deel ik de mening dat het niet enkel gaat over cijfers maar voornamelijk over efficiëntie. Het verschil tussen de entiteiten is natuurlijk logisch. We moeten niet blind besparen maar bekijken waar dat tot efficiëntie leidt.

De voorzitter: De heer De Loor heeft het woord.

Kurt De Loor (Vooruit): Collega's Sminate en Tommelein, ik heb in de aankondiging van de minister over de besparingen op de ambtenaren bij de Vlaamse overheid niets gehoord over een modern personeelsbeleid. Jammer genoeg heb ik dat niet gehoord.

Minister, ik vond het eerlijk gezegd een nogal triomfantelijke aankondiging die in feite ongepast was. Ik vond dat echt ongepast. Het zal u misschien verbazen, maar ik ben het zelfs eens met uw uitspraak dat iemand die met pensioen gaat, niet automatisch moet worden vervangen. Ik ben het daarmee eens. Waar ik het niet mee eens ben, is dat de focus van deze Vlaamse Regering ligt op een platte besparing. Dat kan absoluut niet de bedoeling zijn. Zoals in de voorgaande discussies al gezegd is, moet de focus liggen op een sterke openbare dienstverlening. Vooruit wil daar blijven naar streven.

Collega Vaneeckhout heeft terecht verwezen naar het rapport van het Rekenhof, dat in een vorige legislatuur uitvoerig is besproken in onze commissie. Daaruit blijkt dat de besparingen die toen zijn doorgevoerd, leiden tot stress en burn-outs maar ook tot een minder goede dienstverlening van de Vlaamse overheid. En daar liggen wij wakker van.

Daarnet was er sprake van het feit dat er meer wordt uitbesteed en dat er vaker een beroep wordt gedaan op consultants, op uitzendarbeid, op freelancers. Collega Warnez, jammer genoeg kan men de stijgende lijn daarvan niet meer achterhalen of kwantificeren. Uit onze ervaring en uit de signalen die we opvangen, blijkt echter dat dit wel degelijk het geval is. Dat komt de dienstverlening niet ten goede, en op het eind van de rit kost dat ook meer geld. Minister, werd deze oefening al gemaakt en kunt u die delen met ons?

De voorzitter: De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): Ik dank de vraagstellers voor de heel interessante vraag en de minister voor het uitgebreide antwoord.

Minister, ik ben altijd blij als we een beetje een ideologisch debat hebben in het parlement. Ik denk dat dat absoluut geen kwaad kan en in dezen is dat natuurlijk zeker het geval. Maar ik zal proberen om feitelijk te blijven.

Ik heb hier de tabel met cijfers voor mij liggen, en veel ideologischer dan dat wordt het niet. Mensen worden echt gereduceerd tot cijfertjes van een doelstelling. Ik vind dat een heel koude manier van aan politiek doen. Men zegt hier dan dat dat niet het doel is, het doel is een moderne openbare dienstverlening. Maar dat is

natuurlijk niet waar. Het doel is 1400 mensen minder. Dat is wat in het regeerakkoord staat, dat is waar men van vertrekt. En op basis daarvan heeft men bekeken wie waar weggaat. Men moet de zaken niet omdraaien. Het doel is niet een moderne dienstverlening maar 1400 mensen minder.

Ik heb daarover dezelfde vraag als de heer Vaneeckhout en anderen. Zorg en Gezondheid heeft te weinig mensen. Als de afgelopen maanden één zaak duidelijk is geworden, is het dat ze te weinig volk hebben. Maar blijkbaar wordt daar rustig verder bespaard. Wegen en Verkeer heeft ook weinig mensen – ik moet u toch niet herinneren aan de brokkelbruggen – maar ook zij moeten verder besparen. Dat zijn de diensten waarin men moet investeren wanneer men een performante overheid wil. Ik zeg niet dat performantie niet gepaard kan gaan met minder volk, maar waarom moet dat bij jullie altijd gepaard gaan met minder volk? Ik vind dat een heel rare redenering.

809 mensen minder. Wanneer een bedrijf morgen 809 mensen op straat zou zetten, zou iedereen moord en brand schreeuwen. Maar wanneer het ambtenaren zijn, zijn dat blijkbaar geen gewoon werkende mensen maar kostenposten die weg moeten.

Minister, ik heb vier concrete vragen voor u.

Ten eerste, wanneer ik naar de cijfers kijk, zie ik dat een aantal van uw collega's hun doelstelling al hebben overschreden en dat een aantal anderen zeer ver op pad zijn. Is het de bedoeling om doelstellingen te overschrijden, om meer mensen buiten te zetten of meer mensen minder aan de slag te hebben dan die 1400?

Ten tweede, wie zijn de mensen die niet worden vervangen? Wij horen dat het vooral zou gaan over mensen van niveau C en D, de meest kortgeschoolde mensen. Ik vind het een zeer vreemde visie van een overheid dat er alleen hooggeschoolde mensen mogen werken.

Ten derde, wat gebeurt er met het werk van de mensen die niet worden vervangen? Bij VDAB ging met het poetspersoneel buitenzetten, maar er moet natuurlijk wel nog gepoetst worden. Dat gaat over de vraag van de heer Warnez.

Ten vierde, u zegt dat er geen gedwongen ontslagen zijn, maar in de realiteit is dat niet het geval: bij VDAB zijn er mensen die buitengezet worden en naar de privésector moeten vertrekken, en ook bij andere diensten is dat zo. Bent u van plan om dat tegen te gaan of is dat een verandering in het beleid?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Er zijn veel vragen. Zoals de heer D'Haese terecht zegt, is het soms goed en logisch dat we in het parlement, soms ook vanuit een ideologisch kader, een beetje anders aankijken tegen een aantal maatregelen en een bepaalde context.

Eerst en vooral protesteer ik, mijnheer De Loor, tegen het beeld dat wij triomfalistisch doen over het feit dat we het met minder ambtenaren doen. Daar heb ik twee punten bij. Indien een regering een bepaald engagement op zich neemt, is het logisch dat ze daarover rapporteert. Men vraagt meetbaarheid en opvolging. Als deze regering voor zichzelf de doelstelling heeft gesteld dat haar administratie een stuk moet afslanken en daar ook een concrete doelstelling rond heeft, dan is het niet meer dan logisch dat zij daarover rapporteert. En als ze die doelstelling haalt, dan heeft ze haar woord gehouden, ten opzichte van het parlement en ten opzichte van zichzelf.

Wij doen dat omdat over het algemeen in ons land het overheidsapparaat zwaar is, veel belastinggeld kost in vergelijking met andere landen. Door daar een

besparing in te realiseren, kunnen we middelen ofwel elders inzetten ofwel meer bij de burgers laten. Dat is een heel bewuste keuze van deze regering: ze wil een overheid die niet buiten haar oevers treedt. De dag waarop je je als overheid geen doelstellingen stelt, dan groeit de overheid de dag nadien weer aan. Dat geef ik u op een papiertje. Werken met een doelstelling ter zake, die haalbaar is, onderbouwd kan worden en niet inteert op de kwaliteit, is volgens mij een goede manier van besturen.

Twee, er is geen centrale registratie van consultancy of uitbesteding. Dat zit per entiteit, daar is geen globaal overzicht van. Maar, consultancy staat niet een-op-een gelijk met personeel.

Ik geef u een voorbeeld. Ik heb recent consultancy ingeschakeld om me te laten bijstaan bij een moeilijke discussie over hoe grondrechten zich tot elkaar verhouden vanuit een mensenrechtenperspectief. Die consultancy bestond uit een advies van een gerenommeerd advocatenkantoor, gespecialiseerd in de materie. Waarom? Omdat we die expertise niet in huis hebben. Als we die in huis zouden moeten nemen, dan zouden we die heel af en toe kunnen gebruiken. Dat zouden duurbetaalde ambtenaren zijn – als die mensen al in de administratie willen werken –, die we te weinig gebruiken.

Ik geef u een tweede concreet voorbeeld. We gaan een nooit geziene investering doen van 4,3 miljard euro. Ik sluit niet uit, om dat gerealiseerd te krijgen, bijvoorbeeld voor het luik Digitalisering, dat we daarvoor een beroep zullen moeten doen op externe ondersteuning. Als we ambtenaren zouden moeten aanwerven louter met het oog op die eenmalige extra investering van 4,3 miljard, dan zijn we mensen in dienst aan het nemen waarvan we binnen drie jaar moeten zeggen dat we ze alleen maar tijdelijk nodig hadden. Consultancy en uw normale administratieve volume, uw normaal personeelsbestand, staan dus niet in een een-op-eenrelatie tot elkaar. Soms voor gespecialiseerde zaken, soms voor een tijdelijke workload, soms om andere redenen, kan het zijn dat een overheid of een privé-bedrijf zegt: 'Dat hebben we niet in huis. Daarvoor gaan we extern op zoek naar ondersteuning.'

De evolutie van consultancy en uitbesteden zit binnen elke entiteit. Daar is geen centrale registratie van.

De kwaliteit wordt gemeten. Elke entiteit werkt met SLA's en key performance indicators (KPI's). Die worden gemaakt door de lijnmanager, de secretaris-generaal, in samenwerking met de functionele ambtenaren. Het AgO bijvoorbeeld heeft KPI's om te kijken hoe zijn interne dienstverlening naar de andere entiteiten verloopt. Die KPI's zijn toegankelijk, kunnen bevraagd worden en tonen de evolutie. Het Agentschap Integratie en Inburgering (AgII) – u kent dat – heeft dan weer net een heel sterk dashboard ontwikkeld om veel helderder te communiceren en op te volgen wat zijn output is. En zo heeft elk agentschap, elke entiteit, zijn of haar eigen SLA's en KPI's.

Wat belangrijk is daarbij, is de vaststelling dat in de personeelspeiling die we bij onze ambtenaren hebben afgenomen, het antwoord op de vraag 'ik heb voldoende tijd om mijn werk goed te doen' – een essentiële vraag voor een overheid die zichzelf toch enkele afslankingsoperaties oplegt – de voorbije jaren positiever geworden is. Meer ambtenaren zeggen vandaag dat ze voldoende tijd hebben om hun werk goed te doen. Dat is een stijging. Dat staat haaks op het beeld dat men hier afschildert.

Dat binnen een organisatie op een bepaald moment nieuwe noden opduiken, en dat die noden ook extra personeel vragen, dat kan ik me perfect inbeelden. Ik heb er zelfs een voorbeeld van in mijn eigen organisatie. De Informatie- en Screeningsdienst is een nieuwe organisatie die uitgebouwd moet worden en dus extra mensen

vergt. Ik kan me inbeelden dat ik op andere departementen op een zeker moment zal kunnen vaststellen dat we door de evolutie en de veranderingen, ondanks de digitalisering, extra mensen nodig zullen hebben. Dat is een vraag die altijd op tafel kan komen van de Vlaamse Regering en dan kijken we daar wat de beste manier van aanpak is.

Maar het voorbeeld van de brokkelbruggen, daar zou ik even karikaturaal op kunnen zeggen dat wat we vooral nodig hebben om die brokkelbruggen aan te pakken, investeringsmiddelen zijn. Brokkelbruggen maken vraagt ook bouwfirma's die die brokkelbruggen herstellen. Ook daar zijn investeringsmiddelen een belangrijk iets. Het is altijd zoeken naar een optimum: waar zitten mijn investeringsmiddelen en met welke ambtenaren kan ik het werk verzetten dat we moeten verzetten? En het signaal van de eigen administratie is dat ze het nu beter kunnen, dat ze er meer tijd voor hebben.

Ik wil heel duidelijk stellen: deze besparingsoefening heeft niet tot doel om mensen te ontslaan. Het is op het eind, bij de uitstroom van die mensen, wanneer ze met pensioen gaan of de organisatie verlaten, dat de leidinggevend ambtenaar nagaat of de organisatie het aankan zonder een nieuwe aanwerving, met een verdere digitalisering en met een versterking van het traject. Ik denk dat we deze oefening op een goede manier aan het doen zijn, op een evenwichtige manier, waarbij we zorgen dat middelen die vrijkomen, gebruikt kunnen worden om verder te digitaliseren en de dienstverlening te verbeteren, om te investeren en om de Vlaming niet extra te belasten voor de organisatie van de staat.

Ik geloof dus heel sterk dat deze oefening het besparen op het personeel kan doen samengaan met het moderniseren van de organisatie en het versterken van de dienstverlening. We gaan dat de volgende jaren ook verder aantonen.

De voorzitter: Dat was een zeer uitvoerig antwoord.

De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (CD&V): Minister, ik volg dat we het hier de komende jaren zeker en vast nog over zullen hebben. Ik wil ook de collega's danken voor de interessante bespreking bij deze vraag om uitleg. We volgen het verder op. Ik heb geen verdere opmerkingen.

De voorzitter: De heer Vaneekhout heeft het woord.

Jeremie Vaneekhout (Groen): Minister, bedankt voor het aanvullende antwoord en, collega's, voor de input.

Ik denk dat het belangrijk blijft om het debat hierover te hebben. Minister, u zegt dat we meer geld bij de mensen moeten laten, maar ik denk dat niemand van ons het daar niet mee eens is. Alleen is dan de vraag of we een overheid nodig hebben die geld of subsidies geeft aan vervuilende bedrijven, aan regionale luchthavens, aan congrescentra. Dat is dan de vraag. Dat is opnieuw een ideologische vraag: waar staan we voor?

U zegt dat het niet kan zijn dat we voor tijdelijke opdrachten onze capaciteit moeten uitbreiden, maar ik heb in elk geval niet gepleit tegen contractuele indienstname van ambtenaren voor tijdelijke duur. Daar bestaan perfect mogelijkheden voor. Uw antwoord is dus wel zeer kort door de bocht, alsof dat in onze visie niet mogelijk zou zijn.

We hebben een overheid die ervoor gekozen heeft om uit te besteden aan consultants en om meer opdrachten aan lokale besturen te geven, soms met middelen, soms zonder middelen – ik probeer correct te blijven: meestal mét

middelen, maar op een aantal vlakken blijven we daarover van mening verschillen. U spreekt over investeringsmiddelen, en inderdaad moeten er daarvan almaar meer zijn, maar u weet ook dat het pijnpunt, bijvoorbeeld bij fietsinfrastructuur, is dat dossiers gewoonweg niet opgevolgd worden en dat de noodkreten vanuit de diensten gigantisch zijn. Ik vind dus eigenlijk dat u de wereld omkeert. U zegt dat jullie een doelstelling hebben bepaald, die jullie dan achteraf inhoudelijk invullen, maar wat ons betreft, maken we eerst die inhoudelijke oefening en kijken we daarna hoeveel mensen we daarvoor nodig hebben. U communiceert elke vier maand om te zeggen welk percentage mensen u niet hebt vervangen. Dat is niet onze manier van grondig bestuur.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Brecht Warnez aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de praktijkgids ter implementatie van het 'right to challenge' – 3259 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (CD&V): In navolging van het regeerakkoord gaf de minister in zijn beleidsnota Binnenlands Bestuur aan dat hij een kader wil uitwerken waarbinnen gemeenten en intergemeentelijke samenwerkingsverbanden het zogenaamde 'right to challenge' kunnen uitwerken.

Het recht om uit te dagen is geen nieuw gegeven. In Engeland of Nederland heeft men daar al langer mee geëxperimenteerd. Dat was soms succesvol, soms ook niet. In 2017 werd het in Vlaanderen al genoemd in het groenboek Bestuur van toenmalig minister-president Geert Bourgeois. Lokale besturen konden dat bij ons al doen, maar voor het eerst komt er nu dus een kader in Vlaanderen.

In maart lanceerden de minister en het Agentschap Binnenlands Bestuur (ABB) alvast een praktische gids met een kader, stappenplan, voorbeelden en handvatten voor de lokale besturen. De gids definieert het recht om uit te dagen als een participatievorm die individuele burgers, georganiseerde groepen en verenigingen van burgers, samenwerkingsverbanden of ondernemers de mogelijkheid biedt om een voorstel in te dienen om taken die in hun directe omgeving worden volbracht door of voor een betrokken overheid, over te nemen. Dat gebeurt op basis van vooraf gedefinieerde criteria en vereisten. Het lokale bestuur legt die vast in een reglement.

Het implementeren van het uitdaagrecht is geen evidente oefening voor een lokaal bestuur. Het is dus goed dat de praktische gids er is, al is die beperkt – en ik zeg dat met alle respect – tot een stappenplan. Op de juridische aspecten gaat de gids niet in, terwijl dat net heel belangrijke zaken zijn en ook een grote drempel kunnen en – ik ben ervan overtuigd – ook zullen vormen. Ik denk alleen maar aan de overheidsopdrachtenregelgeving en in het bijzonder als ook private ondernemingen binnen het toepassingsgebied van het 'right to challenge' vallen. In Nederland beslisten daarom heel wat lokale besturen om de 'challenges' niet expliciet open te stellen voor bedrijven.

Het 'right to challenge' is uiteraard ook een van de speerpunten en opdrachten die de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) kreeg binnen het Labo Lokale Burgerparticipatie. Zij organiseerde recent, op 11 maart, daarover nog een webinar. In het kader van de oefening die ABB en de VVSG doen, gaf u op een vraag van collega Van Miert in de commissievergadering van 2 februari aan om

samen te zullen zitten met de betrokken partijen voor de opvolging van de geplande initiatieven.

Ik heb daarover enkele vragen. Hebt u al zicht op hoeveel lokale besturen daarmee aan de slag willen gaan? Over welke gemeenten en intergemeentelijke samenwerkingsverbanden (IGS'en) gaat het hier?

In de praktijkgids zijn intergemeentelijke samenwerkingsverbanden niet vermeld. Mag ik er nog altijd van uitgaan dat zij in de scope vervat zitten, aangezien er bij hen veel taken rusten waar het uitdaagrecht zinvol kan zijn?

Zijn er steden, gemeenten of IGS'en die al ver staan in het implementeren van het recht om uit te dagen? Weet u of lokale besturen al dergelijke projecten hebben lopen? Hoe evalueren ze die?

In welke mate zal het 'right to challenge' ook opengesteld worden voor de private markt, dus met andere woorden de bedrijven en ondernemers? Hebt u zicht op de impact van de overheidsopdrachtenregelgeving ter zake?

Is de praktische gids het kader waar u in uw beleidsnota op doelt? Of wilt u dat verder uitwerken in een decretaal kader of in een andere besluitvorming?

Wat is het resultaat van het opvolggesprek met onder andere ABB en de VVSG? Welke engagementen vloeien daaruit voort?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Dank voor uw vraag, mijnheer Warnez. Momenteel hebben een aantal lokale besturen aangegeven interesse te hebben in het 'right to challenge'. Zij overwegen om een experiment op te zetten. De lokale besturen zijn een goede mix van centrumsteden en gemeenten verspreid over Vlaanderen. Tot op heden zijn er nog geen intergemeentelijke samenwerkingsverbanden die zich kandidaat hebben gesteld.

In april organiseerde de VVSG met die geïnteresseerde besturen al een uitwisseling met een groep van praktijkexperten uit Nederland, waarbij online vragen en goede praktijken uitgewisseld konden worden. In mei zal met elk van hen een adviesgesprek georganiseerd worden, waarbij de lokale besturen de experimenten voorstellen aan een groep van experts, bestaande uit academici en praktijkdeskundigen uit Vlaanderen en Nederland. Nadien zal samen beslist worden welke lokale besturen in het experimententrajec stappen. Die experimenten zullen lopen vanaf de zomer van 2021 tot het najaar van 2022. Daarna werken we aan een rapport dat de geleerde lessen samenvat.

Wat betreft de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden, definieert de praktische gids het 'right to challenge' als "een participatievorm die individuele burgers, georganiseerde groepen en verenigingen van burgers, samenwerkingsverbanden of ondernemers de mogelijkheid biedt om een voorstel in te dienen om taken die in hun directe omgeving worden volbracht door of voor (i.e. in opdracht van) een betrokken overheid, over te nemen." Het gaat hier dus om de taken die door de lokale besturen uitgevoerd worden of om de taken die in opdracht van de lokale besturen uitgevoerd worden. De taken die de intercommunales in opdracht van de gemeenten uitvoeren, vallen dus ook onder het toepassingsgebied.

Zijn er steden, gemeenten of intergemeentelijke samenwerkingsverbanden die al ver staan? Het hangt er natuurlijk van af hoe we de definitie van het 'right to challenge' interpreteren. In Vlaanderen is er van een nauwe samenwerking met het georganiseerde middenveld al lang sprake. Op dat vlak bestaat een sterke traditie. Een aantal taken, bijvoorbeeld zorgtaken, worden al uitbesteed. Daarnaast

vinden ook de buurtbudgetten en de burgerbegrotingen ingang bij de lokale besturen. Daarbij vertrouwen besturen een budget toe aan inwoners om initiatieven op te zetten. Dat instrument vertoont minstens een aantal gelijkenissen met het 'right to challenge'. Maar wat voor mij in Vlaanderen vandaag dicht in de buurt komt van het 'right to challenge', zijn de specifieke lokale voorbeelden waarbij inwoners en verenigingen onderdelen van het gemeentelijke groenbeleid op zich nemen en daarvoor vergoed worden.

In welke mate zal het 'right to challenge' ook opengesteld worden voor de private markt? Het is mijn voornemen om het 'right to challenge' zo ruim mogelijk te verkennen in Vlaanderen. We zitten momenteel in een experimentele verkenningsfase. Daarom sluit ik lokale ondernemers niet op voorhand uit, maar de lokale besturen bepalen zelf wie in aanmerking kan komen.

Wat betreft de regelgeving, moeten de lokale besturen uiteraard ook bij het 'right to challenge' de bestaande regelgeving respecteren. Afhankelijk van de invulling door het lokale bestuur, moet rekening worden gehouden met de wet betreffende de controle op de toekenning en op de aanwending van sommige toelagen, de wet betreffende de concessieovereenkomsten en de wet inzake overheidsopdrachten. Als de indiener van de 'challenge' zich binnen de toepassing van de wetgeving inzake overheidsopdrachten bevindt en het 'right to challenge' dus de vorm aanneemt van een overheidsopdracht, moet het lokale bestuur rekening houden met de regelgeving ter zake. Voor overheidsopdrachten geldt tot 30.000 euro, exclusief btw, het regime van de opdrachten van beperkte waarde. Voor die opdrachten geldt een soepel regime.

U vroeg me of de praktische gids het kader is waar ik in mijn beleidsnota op doel en of ik dat verder wil uitwerken in een decretaal kader. De beleidsnota spreekt inderdaad de ambitie uit om een kader voor het 'right to challenge' aan te bieden aan de lokale besturen. Dat kader moet wel ruim geïnterpreteerd worden. In de praktische gids wordt het bestaande regelgevend kader geschetst. Artikel 304 van het decreet Lokaal Bestuur bevat een kaderregeling over burgerparticipatie. Die regeling laat veel autonomie aan de lokale besturen. Dat soepele decretale kader biedt de besturen de mogelijkheid om een eigen beleid uit te tekenen op het vlak van burgerparticipatie. Dat maakt dus ook het 'right to challenge' mogelijk.

Wanneer een lokaal bestuur het 'right to challenge' opneemt in zijn participatiebeleid, is het belangrijk om bij reglement van de gemeenteraad de randvoorwaarden helder vast te stellen. Het is dus het politieke bestuur dat het lokale raamwerk bepaalt waarbinnen een initiatief zich kan ontwikkelen. Net doordat de bestaande regeling maximale ruimte biedt voor lokaal maatwerk, creativiteit en vrijheid, geeft dat tal van mogelijkheden waarbij het unieke karakter van de 'challenges' wordt verzekerd. Om die reden meen ik op dit moment dat decretaal ingrijpen niet nodig en ook niet wenselijk is.

Als uit de resultaten van de experimenten die we in de zomer starten, zou blijken dat we toch decretaal een aantal zaken kunnen of moeten doen, zullen we dat uiteraard bekijken. Maar nu elementen van het 'right to challenge' betonen in een decreet, zou volgens mij een rem zetten op de lokale creativiteit en de verkenningsronde mogelijk hypothekeren.

Wat is het resultaat van het opvolgesprek met ABB en de VVSG? In februari had ik een overleg met leden van de stuurgroep die het Labo Lokale Burgerparticipatie opvolgen. Daarbij waren vertegenwoordigers van de VVSG, ABB, het Instituut voor de Overheid en mijn kabinet aanwezig. Wat betreft de specifieke engagementen, zijn er in samenwerking met de verschillende partners al heel wat stappen gezet. Het onderzoeksrapport van het Instituut voor de Overheid is afgerond is. Verder zijn er de praktische gids 'Aan de slag met het right to challenge', met tips,

suggesties, voorbeelden en een concreet stappenplan, en het webinar 'Right to challenge' van de VVSG. Op de website van de VVSG kunnen momenteel al verschillende tips en praktijkvoorbeelden bekeken worden. Ook zijn er de experimenten van het Labo Lokale Burgerparticipatie, waarbij besturen zullen worden begeleid.

Verder zal er een analyserapport opgesteld worden met de geleerde lessen uit de experimenten, waarbij de onderzoekers van de internationale studie vanuit hun wetenschappelijke invalshoek ondersteuning kunnen bieden. Tot slot is de praktische gids een dynamisch document. Hij zal aangevuld worden met nuttige praktijkinformatie, zoals eventuele voorbeeldbesluiten en oplossingen voor opgemerkte knelpunten.

We zijn hier volop bezig met het ontwikkelen van een beleid en het opzetten van experimenten. Op basis van een goede wetenschappelijke begeleiding zullen we uit die experimenten de nodige lessen kunnen trekken waarmee we het 'right to challenge' verder kunnen uitbouwen en daar waar nodig te voorzien in een verdere decretale verankering of die te verfijnen.

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (CD&V): Dank u wel, minister. Ik wil inpikken op één aspect van uw antwoord, namelijk uw verwijzing naar het middenveld. Als we eerlijk zijn en we kijken naar het buitenland, dan mogen we ook zeggen dat het 'right to challenge' geen booming business is en daar al vaak mislukt is. Dat wil niet zeggen dat we het daarom niet zelf moeten proberen. Daar ben ik ook van overtuigd.

Omdat het 'right to challenge' niet zo gemakkelijk implementeerbaar is, kijkt men in andere landen heel vaak naar andere modellen of instrumenten, zoals het 'right to cooperate' of publieke sociale samenwerkingsmodellen. Het is misschien interessant, minister, om dat ook mee te nemen in uw onderzoek en om die scope wat breder te maken. Dat kan voor Vlaanderen een stuk interessanter zijn. In Nederland en het Verenigd Koninkrijk, waar het 'right to challenge' al wat actiever is, heeft men een veel minder sterk actief middenveld dan in Vlaanderen. Burgers nemen ook zelf al heel veel initiatief. Zou u het onderzoek nu of in een latere fase ook uitbreiden naar andere samenwerkingsmodellen, zoals het 'right to cooperate' of publieke samenwerkingsmodellen?

De voorzitter: De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): Collega Warnez heeft net het gras voor mijn voeten weggemaaid met zijn bijkomende vraag, maar het is hem vergeven.

Het 'right to challenge' is een heel interessant concept, dat we in het Verenigd Koninkrijk en in Nederland zien. Open Vld gelooft daar heel sterk in. Het is een manier – niet de enige, voor alle duidelijkheid – om onze democratie wat te verbeteren. Het is een volgende stap om, na inspraak, te gaan naar cocreatie en meer verantwoordelijkheid geven aan burgers. Het sluit aan wat aan bij uw vorige vraag over de 'citizen science', collega Warnez.

We zien in die landen dat er al een evolutie is geweest. In Nederland gaat men al wat verder. Het is niet meer alleen 'right to challenge', waarbij burgers of organisaties taken volledig gaan overnemen. Er is daar ook sprake – Nederlanders hebben daar mooie termen voor uit onze eigen moedertaal – van het 'right to bid', het 'right to plan' en ook het 'right to cooperate', waar collega Warnez daarnet ook al verwees.

Men heeft immers vastgesteld dat wanneer men burgers zegt om het groenbeheer of het uitbaten van een wijkcentrum of iets dergelijks over te nemen, die drempel

wel heel hoog is. Men kijkt dan ook een beetje meer naar tussenvormen, waarbij men toch een zekere samenwerking behoudt met het lokale bestuur, en het het 'right to cooperate' is er daar een van. Als u dus, terecht, het kader ruim wilt houden en niet te veel restricties wilt opleggen in deze experimenteerfase, wil ik u vragen om ook rekening te houden met die nieuwere vormen, zoals het 'right to cooperate', die Nederland al kent, bij de selectie van die drie experimenten.

Kris Van Dijck (N-VA): Wanneer we over dit onderwerp spreken, zijn we soms een beetje te bescheiden. We zeggen vaak dat men in het buitenland zus of zo doet. Zelf ben ik heel nauw betrokken geweest bij iets dat 22 jaar geleden is gestart. De uitdaging was waar we in ons land het laagradioactief afval konden bergen. In een heel sterk partnerschap met burgers heeft die uitdaging tot een positief antwoord geleid.

Soms kunnen heel moeilijke vraagstukken worden opgelost wanneer men de burgers daar optimaal bij betreft. Ik denk dat wij op dat vlak wel wat ervaringen kunnen delen met anderen. Ik heb zelf de kans gehad om dat model in het buitenland verschillende keren toe te lichten.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Dit is een heel interessant thema.

Ik wil beginnen met de vaststelling te maken dat we hier in Vlaanderen inderdaad niet te bescheiden mogen zijn. Vandaag hebben we in Vlaanderen – en dat is historisch – een heel sterk middenveld. Dat middenveld is een vlag die vele ladingen dekt. We hebben het historisch erg gestructureerde middenveld, maar daarnaast zijn er de voorbije decennia heel veel nieuwe burgerinitiatieven ontstaan die niet altijd een relatie zoeken met de overheid maar die mensen samenbrengen, de kwaliteit van het leven verbeteren, en culturele, sociale en sportieve initiatieven nemen. We moeten dat koesteren. Ik denk dat het voor een stuk de kracht is van onze samenleving.

Dat middenveld, dat verenigingsleven, die zelforganisaties zijn permanent in beweging en zoeken ook heel vaak participatie. Zij zijn eigenlijk de drijvers, de 'aanvuurders' van participatie. Wanneer men vanuit de Angelsaksische wereld met het idee 'right to challenge' komt – de Angelsaksische wereld bereikt ons vaak via Nederland –, dan is dat een heel interessant concept. Theoretisch zit dat heel knap in elkaar. Maar wanneer we dan op het terrein gaan kijken wat er gebeurt, dan zijn de zaken waarvoor men elders challengt vandaag vaak al helemaal in handen van de samenleving en niet van de overheid. Dat is toch wel een niet onbelangrijke vaststelling. We moeten dat echt voor ogen houden.

Dat neemt niet weg dat wanneer men dat Angelsaksisch theorema loslaat bij ons, men inderdaad ook gechallenged wordt door het 'right to challenge', om na te denken over wat men daar nog mee kan doen. Op het terrein ziet men nogal wat organisaties en verenigingen die nog wel wat meer verantwoordelijkheid willen opnemen. Ik blijf dus toch vasthouden aan een breed kader, mijnheer Warnez. Ik denk dat we dat zeker in deze fase breed moeten doen en niet op voorhand winstgevende organisaties, ondernemingen, bedrijven, zelfstandigen die ook willen challengen, onmiddellijk moeten uitsluiten. We moeten creativiteit steunen.

Mijnheer Ongena en mijnheer Warnez, ik sta zeker open voor jullie suggestie dat we naast het recht om uit te dagen ook het recht om te participeren, om mee te werken moeten meenemen in die operatie. Vaak is het recht om uit te dagen ook een stukje coöperatief. Bij de uitdaging om bepaalde taken over te nemen blijft de overheid toch altijd een beetje op de achtergrond. Zij zal daar toch nog vaak een zekere controlerende, aanvullende rol blijven spelen. Het is een soort van

overgangsgegevens. Daarmee bedoel ik dat het geen zwart-witverhaal is, maar een verhaal met veel schakeringen. Ik denk dat we daarop moeten verder werken.

We moeten er vooral voor zorgen dat goede ideeën kunnen doorsijpelen. Het was de burgemeester van Chicago die zei: 'Good mayors steal.' Een goede burgemeester steelt elders ideeën. Een goede middenveldorganisatie en een goede lokale vereniging stelen ook goede ideeën van elders. Het is ook niet erg dat goede ideeën worden gestolen, want dan worden die vanzelf verspreid.

Een andere burgemeester zei ooit: 'Cities are places where good ideas have sex.' Steden zijn dus plaatsen waar goede ideeën zich voortplanten en zich steeds verder ontwikkelen. Ik denk dat we daar verder aan moeten werken. De suggestie om coöperatie mee te nemen en het recht om mee te kunnen plannen, waar collega Ongena naar verwijst, zijn elementen waar we zeker rekening mee moeten houden. Maar wat ik nu vooral belangrijk vind, is dat op het terrein een aantal experimenten worden gerealiseerd waar we kunnen uit leren.

Ik heb nog een kleine randbemerking, collega Warnez. Zeggen dat het in Nederland allemaal mislukt is, is ook niet waar. Ik zeg niet dat u dat gezegd hebt, maar in Nederland zijn er ook een heel aantal interessante dingen gebeurd in het 'right to challenge'. Dat zijn dingen waar we ook met interesse naar moeten durven naar te kijken, omdat men hier en daar lokaal doorbraken heeft kunnen realiseren die elders en zonder het 'right to challenge' niet mogelijk waren. We moeten dus over de grenzen heen blijven kijken en zien wat we daar kunnen meepikken.

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (CD&V): Minister, ik dank u om rekening te houden met de suggestie. Uiteraard is dit in Nederland niet volledig mislukt. Zo niet, zouden we er niet zelf aan beginnen. Ik denk echt dat het een interessant project is, omdat we op die manier op zoek gaan naar nieuwe vormen van samenwerking. Of het echt succesvol zal zijn, durf ik niet te zeggen, maar we zullen er in elk geval dingen uit leren. Op welke manier we het recht zullen hebben om uit te dagen of samen te werken, zien we dan wel, maar we zullen het zeker en vast leren.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Chris Janssens aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over het klaarblijkelijke geknoei met reservelijsten voor de coronavaccinatie waarmee een burgemeester erin slaagde zichzelf en haar entourage vroegtijdig te laten vaccineren – 3260 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: De heer Janssens heeft het woord.

Chris Janssens (Vlaams Belang): Minister, de voorbije weken is gebleken dat de burgemeester van Sint-Truiden, Veerle Heeren, niet alleen zichzelf maar ook haar ruime entourage al in maart bij voorrang liet vaccineren. In eerste instantie weigerde Heeren te reageren op de geruchten. Vervolgens begon ze een verhaal te vertellen dat langs alle kanten rammelt.

Ze zegt bijvoorbeeld dat ze vanuit het vaccinatiecentrum de suggestie kreeg om zich te laten vaccineren, maar het vaccinatiecentrum spreekt dat tegen. Veerle Heeren zegt dat ze geen politieke druk heeft uitgeoefend, maar het vaccinatiecentrum spreekt dat tegen en de feiten ook. Een aantal van de prikken voor de

vrienden van Veerle Heeren werden immers al om 8 uur 's ochtends gezet. Van overschotten kon dus op dat moment geen sprake zijn. Veerle Heeren zegt dat alles volgens de afspraken is verlopen, maar volgens een klokkenluider werd er geoefeld met reservelijsten. Veerle Heeren zei eerst ook dat ze nooit namen had doorgegeven aan het vaccinatiecentrum, maar gisteren bekende ze uiteindelijk dat dat wel was gebeurd.

Uit alle feiten en uitspraken, zowel van Veerle Heeren als van andere betrokkenen, blijkt dat de burgemeester van Sint-Truiden liegt. Na heel veel druk heeft ze uiteindelijk toegegeven in maart al volledig gevaccineerd geweest te zijn en hetzelfde te hebben geregeld voor dertien andere mensen, onder wie haar zus, haar zoon, haar burens, enkele vrienden en mogelijk zelfs het hele kabinet. Dat was dus in maart, in de periode waarin er alleen al in Vlaanderen nog meer dan honderd coronadoden per week vielen. Dat een burgemeester in die omstandigheden misbruik maakt van haar machtspositie om zichzelf en haar hele entourage te bedienen, is mijns inziens absoluut moreel verwerpelijk. Die zelfbediening, die vriendjespolitiek is echt onaanvaardbaar.

Gisteren was er een extra gemeenteraad in Sint-Truiden, die eigenlijk op intrieste, maar ook wel voorspelbare wijze verliep. Heeren bracht daar halfslachtige excuses, maar probeerde vooral om de zaak goed te praten. Ze deed zich zowaar voor als de Limburgse Moeder Teresa: ze wilde alleen maar helpen. Echt onvoorstelbaar en totaal wereldvreemd. Zelfs met haar excuses brengt ze een nieuwe leugen aan. Want ze zei gisteren dat duizend vaccinaties verloren zouden gaan als zij niet gauw gauw wat familie en vrienden had opgetrommeld. Maar op dat moment, begin maart, waren er in het vaccinatiecentrum in Sint-Truiden niet eens duizend vaccins beschikbaar. Bovendien was de vaccinatiegraad bij de oudste van onze bevolkingsgroepen zo hoog dat het onmogelijk was dat er zoveel overschot was.

Minister, u hebt aangekondigd dat er een klacht werd ingediend. Zowel bij u als bij het Agentschap Binnenlands Bestuur (ABB) heeft de Limburgse gouverneur vervolgens gevraagd om een onderzoek te starten. De Vlaamse Regering kan inderdaad tuchtmaatregelen nemen tegen burgemeesters die de regels en de deontologische codes overtreden.

Minister, kunt u meedelen welke initiatieven er door u en/of het Agentschap Binnenlands Bestuur worden genomen?

Wat is de stand van zaken van het onderzoek naar de praktijken van de burgemeester en het bedrijf dat de vaccinaties heeft uitgerold en waarmee een en ander zou zijn misgelopen?

Betreft het, volgens de informatie waarover u beschikt, een alleenstaand geval of zijn er nog andere uitvoerende mandatarissen die misbruik hebben gemaakt van hun machtspositie om zichzelf of anderen bij voorrang te laten vaccineren? Welke initiatieven worden eventueel genomen om dit verder te voorkomen?

Ik dank u.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Mijnheer Janssens, ik dank u voor uw vraagstelling. Laat me eerst zeggen dat het opzetten van de vaccinatiecentra op heel korte termijn een huzarenstuk was, waar het overgrote deel van onze lokale besturen voorbeeldig werk hebben verricht. De ambtenaren, de mensen van de eerstelijnszones, maar ook de lokale politieke verantwoordelijken hebben hard gewerkt en zijn erin geslaagd om die centra op een snelle manier uit te bouwen. De feedback die wij breed krijgen van de mensen die vandaag worden gevaccineerd – gelukkig zijn dat

er steeds meer – over de dienstverlening, de efficiëntie, de snelheid waarmee de spuitjes werden gegeven enzovoort, is alleen maar positief.

Ik wil dus eerst en vooral eer betuigen aan de lokale besturen en de medewerkers van die lokale besturen. Zij hebben mooi werk verzet in moeilijke omstandigheden. Vaak moest er in het begin nog wat worden gezocht en geïmproviseerd. Het blijft belangrijk om dat te benadrukken, en ik wil dat uitdrukkelijk doen als minister van Binnenlands Bestuur.

Dat brengt mij tot de concrete casus van Sint-Truiden. Ik heb afgelopen vrijdag inderdaad een schrijven ontvangen van de heer Ludwig Vandenhove, die daar gemeenteraadslid is. Hij heeft documenten overhandigd die volgens hem mogelijk aantonen dat burgemeester Heeren via een georganiseerd systeem bepaalde personen zou hebben voorgetrokken bij het vaccineren.

Dat dossier heeft natuurlijk een aantal dimensies. Op de vermeende feiten die daarin naar voren zijn gekomen, de verklaringen van de burgemeester van Sint-Truiden, was mijn eerste reactie er toch wel een van totaal ongeloof en ontsteltenis. Een burgemeester heeft een voorbeeldfunctie, zeker op een moment van crisis, en vooral een epidemiologische crisis, waarbij de gezondheid en het overleven van mensen in het geding is.

Geen enkele burgemeester vraagt daarom of verwacht dat. Maar het is een vast onderdeel van je positie, je maatschappelijke verantwoordelijkheid dat je je op dat moment bewust moet zijn van je grote voorbeeldfunctie en de deontologie die je ter zake dient te respecteren. Dat is een eerste beschouwing.

Ik kom tot mijn tweede beschouwing. Dit heeft een politieke en deontologische dimensie. Het is op de eerste plaats het lokale bestuur, de gemeenteraad, die in eer en geweten moet onderzoeken of een burgemeester politiek en deontologisch in deze context kan functioneren. Gisteravond heeft er een debat plaatsgevonden in de gemeenteraad. Voor de eerste maal is er daarover gepraat in de bijzondere gemeenteraad die werd samengeroepen. De gemeenteraad heeft na afloop van het debat een motie goedgekeurd waarin wordt geconstateerd dat burgemeester Heeren de deontologische code op een ernstige manier heeft overtreden. Na de zitting heb ik, net zoals u, via een persbericht vernomen dat de burgemeester tijdelijk door de eerste schepen, de heer Engelbosch, zal worden vervangen als burgemeester. Het decreet over het lokaal bestuur voorziet die mogelijkheid. Dat is wat er op het lokale vlak gebeurt.

Dan komen we bij het luik waar ikzelf en gouverneur Lantmeeters in beeld komen. Ik heb gouverneur Lantmeeters verzocht om de klacht die is binnengekomen, te onderzoeken, zodat ik een getrouw beeld kan hebben van de situatie en daarop kan reageren en oordelen. De gouverneur kan autonoom beslissen hoe hij dit onderzoek doet en wordt daarbij ondersteund door het Agentschap Binnenlands Bestuur. Wat de juridische invalshoek betreft, het wettelijke aspect, de vraag of er wetten werden overtreden, worden de gouverneur, mijn administratie en ikzelf geconfronteerd met een complexe situatie. De vraag is natuurlijk, los van de deontologische regels, of er juridische fouten, wettelijke fouten werden gemaakt. Daar botsen we natuurlijk op het medische geheim, het beroepsgeheim en de discretieplicht, die geldt voor vrijwilligers, stagiairs en de mensen die daarin werken. Er is ook een strafonderzoek gestart. Niet alle stukken zullen dus zomaar bruikbaar zijn, in welk onderzoek dan ook. Daarvan moeten we ons bewust zijn.

Ik heb Audit Vlaanderen deze namiddag heel uitdrukkelijk gevraagd om het functioneren van het bestuur binnen het vaccinatiecentrum onder de loep te nemen. Audit Vlaanderen is een onafhankelijke organisatie, die zelf op basis van een vooronderzoek kan oordelen hoe ze hier verder op ingaat. Dat verzoek is uitdrukkelijk gestart, om ook de gouverneur de instrumenten te geven om terdege te kijken wat

er precies is gebeurd en op welke manier die dingen zijn gebeurd zoals ze gebeurd zijn, zodat hij en ikzelf daar gepast op kunnen reageren. Dat zijn de stappen die we tot nu toe hebben gezet.

De gouverneur heeft deze voormiddag de burgemeester al gehoord in het kader van zijn opdracht. Hij zal ook nog een aantal andere mensen horen. Met het inschakelen van Audit Vlaanderen moeten we op relatief korte termijn toch een juist beeld krijgen van wat er is gebeurd. Op basis daarvan kan ik dan een oordeel vellen of de elementen voldoende zijn om een tuchtonderzoek en nadien een tuchtprocedure op te starten.

U weet dat een tuchtprocedure een strikte, sterk juridisch bepaalde en tegen-sprekelijke procedure is, die alleen kan leiden tot schorsen of afzetten, of niet schorsen en niet afzetten. Dat zijn de enige twee sancties. Vaak is men, terecht, terughoudend voor het opstarten van een tuchtprocedure, omdat men van mening is dat het debat op de eerste plaats lokaal moet worden beslecht. In het verleden is er steeds een terughoudendheid geweest in het opstarten van tuchtprocedures. Maar de feiten die zich hier hebben afgetekend, zijn toch wel van die aard dat een ernstig onderzoek door de gouverneur, ondersteund door Audit Vlaanderen, meer dan op zijn plaats is. Op basis van dat onderzoek zal ik dan mijn positie bepalen.

De voorzitter: De heer Janssens heeft het woord.

Chris Janssens (Vlaams Belang): Dank u wel, minister. De positieve reacties op het goed lopen van de vaccinatiecentra zijn terecht. Waar het goed loopt, mag er inderdaad terecht een pluim op de hoed worden gestoken van de mensen die het daar goed laten functioneren. Maar die positieve verhalen dreigen nu wel ondergesneeuwd te raken door de sfeer van politieke zelfbediening die is gecreëerd door Veerle Heeren. Daarom denk ik ook dat het stadsbestuur de komende jaren echt wel een huizenhoog probleem van geloofwaardigheid, van betrouwbaarheid en van integriteit gaat hebben.

Met de gemeenteraad van gisteren en met het gekonkelfoes onder de meerderheidspartijen, die een schijnmanoeuvre doen door de burgemeester even wat rust te geven en gewoon verder te doen en gewoon over te gaan tot de orde van de dag, creëert men de sfeer dat de macht en de postjes boven betrouwbaarheid, geloofwaardigheid en integriteit gaan. En die elementen zijn voor een politicus net het hoogste goed. In mijn ogen is Veerle Heeren dat allemaal kwijt. Ik kan mij alleen maar afvragen met welk gezag ze haar functie als burgemeester nog zal kunnen uitoefenen, terwijl we weten dat ze misbruik heeft gemaakt van haar positie om als burgemeester, ten koste van de meest kwetsbaren, zichzelf te laten vaccineren. De kapitein op het schip, die geacht wordt om eerst de anderen in veiligheid te brengen, heeft eerst zichzelf geprikt. Het sfeertje van 'me, myself en mijn entourage komen voor de rest van de bevolking, zelfs de meest kwetsbaren' vind ik onvergeeflijk.

Ik wil u een aantal bijkomende vragen stellen, minister. De burgemeester wordt nu tijdelijk vervangen. Kunt u bevestigen dat dat met het behoud van haar volledige wedde is voor de periode dat ze zich laat vervangen? Vindt u het niet opportuun, gezien de kritieke situatie waarin het stadsbestuur terecht is gekomen, dat wij vanuit de Vlaamse overheid een regeringscommissaris afvaardigen om daar het roer over te nemen totdat de onderzoeken van Audit Vlaanderen en de gouverneur zijn afgerond? Neemt u in uw onderzoek ook het strafwetboek mee in de redenering? In artikel 245, dat u allicht kent, wordt gezegd dat een burgemeester geen eigenbelang mag laten voorgaan in de handelingen die men stelt in zaken waar men zelf het beheer of het toezicht over heeft. Dat heeft Veerle Heeren, in de machtspositie die zij had, misbruik makend van die positie om zichzelf te laten vaccineren, mijns inziens absoluut wel gedaan.

Kris Van Dijck (N-VA): Minister, ik wil me even aansluiten namens de N-VA-fractie. Wij onderschrijven ten volle uw woorden, maar ook die van collega Janssens, om te stellen dat de lokale besturen tot op heden – en ook voor de toekomst, daar heb ik alle vertrouwen in – een heel belangrijke rol gespeeld hebben in het aanpakken van de pandemie en nu ook in het vaccineren. Ze leveren enorm veel inspanningen. En we horen inderdaad ook alleen maar positieve geluiden. De lokale besturen nemen hun verantwoordelijkheid.

De situatie in Sint-Truiden, zoals ze zich aangediend heeft, verdient zeker geen schoonheidsprijs, menen wij. De verhalen die boven water komen, wijzen er alvast op dat het allemaal niet correct gelopen is. Wij vinden het in ieder geval ook belangrijk dat zowel uzelf als de gouverneur ter zake een aantal zaken onderzoeken. We willen daar niet op vooruitlopen, maar met het feit dat men in Sint-Truiden op dit moment toch ook een aantal maatregelen en initiatieven genomen heeft en dat de burgemeester nu zelf ook beslist heeft om een stap opzij te zetten, hopen wij althans dat het vertrouwen ook in Sint-Truiden weer hersteld kan worden, opdat de vaccinatie daar op een correcte, consistente en vertrouwensvolle wijze verder kan lopen. Zoals we deze gezondheids crisis nu aanpakken vanuit de lokale besturen, loopt het goed. We hopen dat in Sint-Truiden de trein ook op die manier netjes weer op de rails kan worden gezet.

De voorzitter: De heer Vaneekhout heeft het woord.

Jeremie Vaneekhout (Groen): Minister, ik wil me ook nog kort aansluiten. We hebben het hier vorige week in de commissie Welzijn ook al over gehad, bij de bespreking van de vaccinatiestrategie. Er komen nu telkens nieuwe zaken naar boven. Ik steun het dat daar grondig onderzoek naar gebeurt. Wat mijn fractie betreft, is het heel duidelijk wat de politieke verantwoordelijkheid hier zou moeten zijn. Ik vind het dan ook van essentieel belang dat dat ten gronde gebeurt. Eigenlijk hadden de consequenties al getrokken moeten zijn in de voorbije uren en dagen. Ik denk dat het heel duidelijk is dat er hier een fundamenteel falen is wat betreft de verantwoordelijkheid.

Ik ben nog om twee dingen bezorgd, en die wil ik toch nog eventjes aangeven, minister. Er blijven nu natuurlijk geruchten rondgaan dat het niet de enige situatie is. We hebben dat de voorbije weken en maanden ook al gehoord. Bent u van plan om daar iets mee te doen? Kan Audit Vlaanderen daar een rol spelen? Ik zeg niet dat we een grote hetze en een zoektocht moeten opstarten, maar ik denk toch dat het ernstig genoeg is om eens te gaan kijken naar wat daar overal gelopen is in die eerste weken van de vaccinatiestrategie.

Ten tweede is er nog iets wat mij gisterenavond opviel met betrekking tot de kracht van de gemeenteraden. Dat is een bedenking die ik hier ook democratisch wil maken. Ik heb toch wat bedenkingen bij een gemeenteraad waarbij er een bepaalde conclusie is en er dan twee minuten later, na de gemeenteraad, een perscommunicatie is die eigenlijk een andere conclusie meegeeft dan wat er op de gemeenteraad is meegedeeld. Uiteraard staat het iedereen vrij om te zeggen wat hij of zij wil op de gemeenteraad, maar het zegt toch wel iets – en dat wou ik u als minister van Binnenlands Bestuur ook aangeven – over de kracht van gemeenteraden en hoe die door sommigen bekeken worden als een zeer opportunistisch gremium, waar ze gewoon kunnen brengen wat hen het beste uitkomt. Ik denk dat we daar toch ook eventjes moeten bij stilstaan. Ik verwacht van u vandaag geen magische formules over hoe we dat kunnen bijsturen, maar ik vond het wel belangrijk om te delen.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Collega's, het is natuurlijk een triest schouwspel. Laten we dat voor alle duidelijkheid zeggen. Ik moet ook vaststellen dat ik vanuit

verschillende lokale besturen toch ook wel wat verontwaardiging daarover hoor. Mensen zetten zich echt integer in. Heel veel mensen geven het beste van zichzelf en hebben soms ook gezondheidsrisico's genomen om hun rol te kunnen vervullen. Natuurlijk straalt dit wat af, daar moeten we niet flauw over doen.

Daarom ook heb ik gisterenvoormiddag samengezeten met de gouverneurs, die trouwens ook heel hard werken. Een van de vragen die ik aan hen gesteld heb, is of zij weet hebben van nog andere vergelijkbare situaties. Zij zeggen dat ze geen andere gelijkaardige formele klachten hebben ontvangen. Uiteraard kunnen zij ook niet op elk moment in elk vaccinatiecentrum aanwezig zijn, maar hun indruk was toch ook een bevestiging dat het overgrote deel van onze lokale mandatarissen en besturen dat op een correcte manier doet.

Ik heb hen gevraagd om nog eens aan te dringen bij onze burgemeesters, om hen uiteraard eerst en vooral te bedanken voor de inspanningen die ze al gedaan hebben, maar om hen ook opnieuw te wijzen op de voorbeeldfunctie die zij hebben in deze crisis. Burgemeesters moeten vandaag ook moeilijke boodschappen geven. Gelukkig zijn we stilaan weer in het rijk van de vrijheid aan het komen en is er weer meer mogelijk, maar ze hebben de voorbije maanden ook vaak tegen burgers moeten zeggen wat ze niet mogen doen, dat ze moeten opletten, dat ze terughoudend moeten zijn, dat ze geduld moeten hebben. En ze gaan die taak ook de volgende weken nog moeten doen. Natuurlijk kun je dat alleen maar vanuit een moreel gezag dat niet gekrenkt is. Mijnheer Janssens, het zal u verbazen, maar de analyse die u daarover maakt, volg ik in belangrijke mate. Dat is iets wat confronterend is.

Wat de wedde betreft: als een burgemeester vervangen wordt, gaat na dertig dagen opeenvolgende vervanging de wedde over naar zijn opvolger. Wat het strafrechtelijke luik betreft: als de gouverneur of ikzelf strafrechtelijke inbreuken zien, gaan we die zeker overmaken aan de procureur.

Het instrument van een regeringscommissaris is niet bedoeld om een burgemeester tijdelijk te vervangen. Een regeringscommissaris is de verpersoonlijking van dwangtoezicht. In dit geval is artikel 335 van het decreet Lokaal bestuur niet direct van toepassing.

Wat we volgens mij moeten doen, is ter zake een grondig onderzoek doen. We moeten Audit Vlaanderen en de gouverneur de kans geven om alle puzzelstukken bij elkaar te krijgen. Op basis van dat dossier en die informatie kan ik als minister beslissen om toch een tuchtprocedure te starten, die dan als consequentie een schorsing of een afzetting kan hebben.

Tot slot wil ik meegeven dat ik ook heb gekeken naar wat de Raad van State ter zake zegt. We kunnen alleen een tuchtsanctie starten op het moment dat er sprake is van grove nalatigheid en kennelijk wangedrag. De Raad van State heeft zich ter zake al uitgesproken over gronden voor tuchtmaatregelen. Daaruit blijkt bijvoorbeeld: "Het pertinent voortrekken van kandidaten bij sollicitatieprocedures kan gecatalogeerd worden als grove nalatigheid of kennelijk wangedrag en kan dus aanleiding zijn voor een tuchtsanctie." De Raad van State heeft zich natuurlijk nog niet uitgesproken over gevallen zoals deze. Maar dat is natuurlijk wel een parallelle situatie.

Ik denk dat het dossier toch wel heel ernstig is. We zullen dat dus ook op een ernstige manier onderzoeken. Want de geloofwaardigheid, niet alleen van de betrokken burgemeester, maar van heel wat lokale mandatarissen, komt hiermee in beeld. Ik bedoel: hun integriteit, hun geloofwaardigheid. Het is mijn verantwoordelijkheid en ook die van de gouverneur, samen met Audit Vlaanderen, om de verschillende puzzelstukken te bekijken en op basis van dat dossier te bekijken wat er al dan niet moet gebeuren ten aanzien van mevrouw Heeren.

De voorzitter: De heer Janssens heeft het woord.

Chris Janssens (Vlaams Belang): Minister, ik dank u voor uw duidelijk antwoord, waarin u consistent stelling neemt en zegt dat u dit onaanvaardbaar vindt. U zegt dat er wel degelijk morele, deontologische fouten zijn gebeurd, dat de integriteit van mevrouw Veerle Heeren nu echt wel verloren is en dat er mogelijk ook wettelijke fouten zijn gemaakt. Dat zal allemaal moeten blijken uit het onderzoek. Ik ben tevreden dat u de ernst daarvan onderschrijft en dat u die onderzoeken hun gang wilt laten gaan.

Want in elk geval mogen de leugen na leugen die werden verteld door Veerle Heeren, de professionele fouten die werden gemaakt, absoluut niet ongestraft blijven. De enige straf die de burgemeester zichzelf nu oplegt, is een paar maanden extra vakantie, met dan, althans voor de eerste maand, het volledige behoud van haar wedde. Ik denk dat heel veel mensen zich zullen afvragen wat ze moeten uitspoken op hun werk om een maand extra vakantie te krijgen, terwijl ze volledig worden doorbetaald. Dat kan absoluut niet het signaal zijn dat de politiek geeft. Mensen zullen zich afvragen wat er in dit land allemaal moet gebeuren vooraleer een politicus of politica zijn of haar ontslag neemt en wat er is van de voorbeeldfunctie die politici hebben.

De enige eer die Veerle Heeren zichzelf nog kan bewijzen, de enige dienst die ze haar stad nog kan bewijzen, is uiteindelijk ontslag nemen. Want deze vorm van zelfbediening, deze vriendjespolitiek is wat mij betreft totaal onaanvaardbaar. Ontslag kan en moet dan ook de enige conclusie zijn. Ik hoop dat we daar via een tuchtprocedure uiteindelijk toe zullen komen, indien zij zelf niet tot dat besef komt. Want als flagrante leugens, als professionele fouten niet meer tot ontslag leiden, dan is de politieke integriteit, de politieke deontologie totaal waardeloos geworden. En dat kunnen we één figuur de hele politieke wereld niet laten aandoen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Brecht Warnez aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de expertendatabank van de Vlaamse overheid – 3296 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (CD&V): Via de expertendatabank wil de Vlaamse overheid al sinds 2008 inzetten op meer diversiteit bij de mediaexperten. Minister Somers gaf vorige week te kennen dat hij deze databank wil uitbreiden, met de bedoeling om vrouwen, mensen met een migratieachtergrond of mensen met een handicap meer aan bod te brengen als expert in de media of als spreker op congressen.

Journalisten, programma- en mediamakers kunnen via de databank nieuwe gezichten met specifieke expertise een forum geven, met als bedoeling een diverser medialandschap te krijgen.

Via het Straffe Madammen Netwerk werden vrouwelijke experts aangereikt. In de databank zitten nu een 1000-tal experts. Voor de nieuwe uitbreidingsronde wordt samengewerkt met 25 organisaties, waaronder ook onderwijsinstellingen. Het is de bedoeling om 5000 nieuwe experts uit te nodigen om zich aan te melden.

Minister Somers, u hebt ook aangegeven digitale mediatraining te willen voorzien voor de nieuwe experts. Minister, hebt u zicht op het aantal raadplegingen van deze expertendatabank?

Kunt u inzage geven in de aanwezigheid van vrouwen, mensen met een migratieachtergrond of mensen met een beperking in de media?

Wat zijn volgens u de factoren die kunnen leiden tot een meer divers aanbod van experts in de media?

Hoe wordt het digitale mediatrainingsaanbod voor deze experts voorzien, zodat ze meer relevant worden en meer ingezet worden door de media?

Op welke manier werkt u hiervoor samen met minister van Media Benjamin Dalle?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Ik dank u voor uw vraag. De expertendatabank werd al in 2008 opgericht en is sindsdien een instrument van het Vlaamse gelijkekansenbeleid, met als doelstelling meer diverse experts onder de aandacht van journalisten en mediamakers te brengen, en meer diverse stemmen in het publieke debat te krijgen.

In het najaar van 2020 is Start2connect, onder leiding van Elke Jeurissen, onze partner geworden voor de versterking, verbreding en verdieping van de expertendatabank op zowel het vlak van gebruik, bekendheid als diversiteit.

In de periode van mei 2020 tot mei 2021, dus op 1 jaar tijd, waren er maar liefst 40.947 raadplegingen van de pagina's van de expertendatabank. Dat is toch een indrukwekkend aantal. In 2019 fluctueerde het aantal weergaven in de databank tussen de 2000 à 3000 per maand.

Media hebben een belangrijke rol te spelen in de beeldvorming over diverse groepen in onze samenleving. Het beeld dat wij ons vormen, is afhankelijk van de manier waarop wij mensen in beeld komen. Nogal wat studies wijzen op duidelijke ondervertegenwoordiging van vrouwen, mensen met een andere herkomst en personen met een handicap in de media, zeker als het gaat om het maatschappelijk debat en praat- of discussieprogramma's. Een recent voorbeeld daarvan uit 2019 is de analyse van het communicatiebureau Finn agency. Het beeld dat daaruit spreekt, is dat de Vlaamse media in krantenartikels en praatprogramma's steeds terugrijpen op de bekende gevestigde namen.

Ik ben ervan overtuigd dat nieuws en debat baat hebben bij een veelheid aan diverse stemmen. Wanneer media zich hier meer en meer voor openstellen, kan dat enkel de kwaliteit van het debat versterken. Media-actoren beseffen dit ook en de meesten zijn actief bezig met het zoeken naar een beter evenwicht in het bereiken van meer diverse schermgezichten.

Qua algemene beeldvorming en schermzichtbaarheid rond diversiteit doet de VRT het bijvoorbeeld steeds beter. De laatste diversiteitsmonitor toont aan hoe de VRT al in 2019 de streefcijfers voor 2020 haalde inzake percentage vrouwen en nieuwe Vlamingen op televisie. Zowel Eén als Canvas gaat erop vooruit wat de representatie van vrouwen en personen met een handicap betreft. Ketnet blijft koploper in het tonen van de diversiteit van de Vlaamse samenleving.

Hoe wordt het digitale mediatrainingsaanbod voor deze deskundigen aangepakt? Media is een sector waarin alles snel gaat. Journalisten en mediamakers hebben een eigen netwerk en zetten dat in om snel tot de juiste content te komen. Dit maakt ook dat de mediamaker vaak terugrijpt naar de bekende contacten en in dezelfde vijver blijft vissen. Het zicht op de expertise buiten zijn eigen netwerk is dan beperkt.

De expertendatabank speelt hierop in als tool waar journalisten gebruik van kunnen maken. Uiteraard wordt niemand hiertoe verplicht. Voor wie wel specifiek

op zoek gaat, biedt de expertendatabank een breed spectrum aan experten aan, uit specifiek die groepen die minder snel benaderd worden.

Het was duidelijk dat er extra ondersteuning moest komen voor de experten. Vele potentiële experten uit die groepen haken soms af op de snelheid of zijn te weinig overtuigd van hun eigen expertise of hoe ze in de media zouden overkomen. Onder het motto 'een expert ben je, een expert in de media kan je worden' zal Start2Connect deze mensen voorbereiden op hoe ze met de media kunnen omgaan, hun mediavaardigheid vergroten en aanreiken hoe ze hun expertise naar voren kunnen schuiven.

Er wordt een gratis leervideo aangeboden. Expertena die zich aanmelden en hun profiel aanmaken, krijgen een gratis online minimediatraining met tips over hoe je het best met de media omgaat, hoe je je kunt voorbereiden en hoe je een online presentatiefilmpje aanmaakt. In het najaar komen er ook webinars waarbij experten tips en tricks uitwisselen en specifiek thema's worden aangeraakt, bijvoorbeeld over hoe je je voorbereidt op een debat of hoe je omgaat met kritiek op sociale media.

Op welke manier werk ik samen met minister Dalle? De expertendatabank wordt via een stuurgroep opgevolgd. Daarin zijn mijn kabinet en de administratie vertegenwoordigd, maar er zit ook een vertegenwoordiging vanuit de beleidsbevoegdheid Media en vanuit de VRT in. Ook de Vlaamse Vereniging van Journalisten (VVJ) is daarin vertegenwoordigd. De VRT doet het steeds beter op het vlak van beeldvorming en diversiteit en wordt via een beheersovereenkomst met duidelijke streefcijfers gestimuleerd. Met minister Dalle wil ik bekijken hoe vanuit zijn bevoegdheid ook de private media nog meer gestimuleerd kunnen worden om meer diverse stemmen in de media aan bod te brengen.

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (CD&V): Minister, het is uiteraard goed om te weten dat onze eigen openbare omroep voldoet aan de diversiteitsdoelstellingen en ook dat u de bredere media daarin nog verder wilt ondersteunen.

Ik begrijp dat u die databank naar die specifieke doelgroepen promoot. Is het ook de bedoeling dat die expertendatabank beperkt wordt tot die doelgroepen? Ik kom zelf uit de onderzoekswereld, zoals u weet. Ik heb daar heel veel jonge, beloftevolle onderzoekers gezien die misschien niet aan bod kwamen en van wie ik dacht dat ze eigenlijk wel eens hun gedacht hadden mogen zeggen op televisie, waardoor de 'social impact' van hun onderzoek echt zou worden gevaloriseerd. Is het dus de bedoeling om ook die jonge, beloftevolle onderzoekers hierin mee te nemen? Dank u.

De voorzitter: Mevrouw Sminate heeft het woord.

Nadia Sminate (N-VA): Als we het over diversiteit hebben, dan denkt iedereen natuurlijk aan bepaalde vormen van diversiteit. De heer Warnez heeft daarnaar verwezen, net als uzelf. U hebt het over vrouwen, afkomst, mensen met een handicap, en dat is natuurlijk een goede zaak wanneer dergelijke groepen meer vertegenwoordigd zijn, maar ik wilde het toch ook kort even hebben over ideologische diversiteit. Ik begrijp natuurlijk dat het moeilijk af te bakenen is hoe een expert over identiteit en samenleving denkt, maar ik vind toch ook dat we daarin voldoende meerstemmigheid moeten kunnen zien. We hebben het daarover ook in andere debatten gehad dat dat heel belangrijk is. Dus ook daar zou ik uw aandacht voor willen vragen.

Ik had een paar heel concrete vragen voor u. Kunt u ons meedelen welke organisaties er specifiek werden aangeschreven? Ik dacht dat dat er zo'n 25 waren. U

hoeft die misschien niet allemaal op te sommen, die lijst kan misschien ook aan het verslag worden toegevoegd. Er is ook sprake van een soort mediatraining. U sprak over een filmpje en webinars die zullen worden georganiseerd door een gespecialiseerd bureau. Ik had graag van u geweten wat de kostprijs daarvan is. En kunt u eventueel ook de kostprijs van het volledige initiatief geven?

De voorzitter: De heer Van Rooy heeft het woord.

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): Dank aan mevrouw Sminate, die grotendeels dezelfde invalshoek heeft als ikzelf. Ik lees in een krantenartikel naar aanleiding van dit initiatief de volgende openingszin: "Bent u de analyses van Marc Van Ranst, Paul De Grauwe en Carl Devos beu?" Dat is een retorische vraag, want natuurlijk is iedereen die kotsbeu. Als ik dan verder lees in het artikel en als ik de politici in deze commissie tot nu toe hoor, met uitzondering van mevrouw Sminate misschien, dan gaat het alweer over migratieachtergrond en geslacht, maar ik hoor hier inderdaad niets over ideologische diversiteit.

Dat is natuurlijk het grote probleem in onze media en op de openbare omroep. Denk ook aan ons debat over het Hannah Arendt Instituut. Er is een groot gebrek aan ideologische diversiteit. Er zijn een aantal stemmen die misschien tot het centrum, het centrumrechtse ideologische spectrum kunnen worden gerekend, zoals Mia Doornaert, het voorbeeld dat altijd wordt aangehaald om zogenaamd te bewijzen dat er geen gebrek is aan ideologische diversiteit – maar dat bewijst natuurlijk net wel dat er een gebrek is aan ideologische diversiteit. Het is altijd die naam die dan wordt genoemd, namelijk Mia Doornaert. Voor de rest is het natuurlijk huilen met de pet op. Dat gebrek aan ideologische diversiteit loopt ook gelijk met bijvoorbeeld de onderbelichting van mijn partij en het aantal geringe momenten dat wij worden gevraagd in duidings- en nieuwsprogramma's. De cijfers zijn heel duidelijk: wij zijn zwaar ondervertegenwoordigd in dat soort programma's.

Vandaar mijn vragen, die aansluiten bij die van mevrouw Sminate: wat is de kostprijs van heel dit project? Want ik zie dat het over mediatrainingen en dergelijke en expertise in verband met sociale media gaat. Wat kost dat? Wilt u ten tweede ook de focus leggen op ideologische diversiteit, minister? Hoe wilt u dat dan precies doen?

De voorzitter: De heer Tommelein heeft het woord.

Bart Tommelein (Open Vld): De representatie in de media en op conferenties is vaak nog een groot probleem voor de genoemde groepen, maar ook voor de leden van de lgbtqia+-gemeenschap (lesbian, gay, bisexual, transgender, queer (or questioning), intersex, asexual, plus). Een dergelijke representatie is van essentieel belang voor deze groepen. Dit moet een goede stap zijn voor een samenleving waarin iedereen gelijkwaardig is. Ik zeg nooit graag 'gelijk', ik zeg altijd 'gelijkwaardig'. Journalisten moeten natuurlijk ook gebruikmaken van de databank. In het verleden werd die databank gepromoot door onder andere mijn toenmalige collega, senator Rik Torfs. Zult u opnieuw een campagne opzetten om de expertendatabank te promoten, minister? Werden er reeds maatregelen genomen waardoor journalisten en programmamakers sneller deze databank zullen gebruiken?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Ik wil eerst en vooral natuurlijk alle collega's bedanken voor hun vraagstelling. Ik wil toch nog even beter duiden waar dit initiatief vandaan komt. Dit initiatief komt van mijn voorganger, toenmalig minister Homans. Zij heeft deze databank volledig vernieuwd. Ze heeft dat gedaan naar aanleiding van een evaluatieonderzoek naar het gebruik ervan en ze heeft de architectuur van die databank vernieuwd. Het vernieuwde instrument heeft zij in 2018 gelanceerd via

een campagne die uit twee delen bestond: een gespecialiseerd bureau deed een actieve, gerichte wervingscampagne ter uitbreiding van het expertenbestand, en daarnaast heeft ze algemene campagnes gedaan, met Carl Devos als boegbeeld. De doelgroep die actief geconsulteerd werd om zich als expert aan te bieden, werd uitgebreid met vrouwen, mensen met een migratieachtergrond, personen met een handicap en mensen met een andere seksuele geaardheid, zoals transgenders.

Er zitten op dit moment 1234 experten in de databank, 1061 vrouwen en 163 mannen. Daaruit blijkt ook dat men niemand heeft uitgesloten op het moment dat de databank zich op vrouwen oriënteerde. Mijnheer Warnez, het is evident dat ook jonge academici, jonge mannen die vandaag de nodige expertise hebben opgebouwd, in die databank terechtkunnen. Het is absoluut niet de bedoeling om mensen uit te sluiten, maar we doen extra inspanningen voor die groepen experten die vandaag ondervetegenwoordigd zijn.

Mevrouw Sminate, ik zal u schriftelijk de hele lijst van alle organisaties laten bezorgen. Hij is heel breed. Ze bevat Gelijke Rechten voor Iedere Persoon met een Handicap (GRIP), maar ook Inspiring Fifty, de vijftig meest inspirerende vrouwen in de Belgische techbedrijven, Women in Finance, vrouwen in de financiële sector, rePresent, een project dat jongeren met een migratieachtergrond in contact wil brengen met journalisten, het Fonds Wetenschappelijk Onderzoek – Vlaanderen (FWO), enzovoort. Dat is een hele reeks organisaties die we aanschrijven.

Wie kan er in die databank komen? Dat is ook niet vrijblijvend. Dat zijn mensen die aan drie van de zeven criteria voldoen. Wat zijn die criteria? Dat is eerst en vooral hun professionele activiteit en/of een diploma in hun expertisegebied. Het tweede criterium is of men onderzoek doet binnen het expertisegebied gecombineerd met een publicatie in een peerreviewtijdschrift. Het derde criterium is dat men actief is als bestuurder van een vereniging of organisatie die relevant is voor het expertisegebied. Het vierde criterium is dat men een publicatie uitgeeft over een onderwerp in het expertisegebied. Het vijfde criterium is ervaringsdeskundigheid gecombineerd met een aantal jaren professionele activiteit binnen het expertisegebied. Het zesde criterium is dat men media- of publieke optredens heeft met deze expertise. Het zevende criterium is dat men een referentie is voor experten binnen het expertisegebied. Dat zijn criteria die we gewoon hebben overgenomen en die al tien jaar worden gehanteerd. Ze maken duidelijk een selectie. Ze kunnen duidelijk bepalen dat, als men aan minstens drie van de zeven criteria voldoet, men dan in de expertendatabank kan terechtkomen.

Die databank kan geconsulteerd worden. U hebt gezien dat er 40.000 consultaties op jaarbasis zijn, en dat is erg veel.

Op geen enkele manier zal ik al die mensen die in de expertendatabank staan ideologisch labelen. Op welke schaal zouden we dat dan doen? Moeten we dan de schaal van links-rechts hanteren, conservatief-progressief, open-gesloten? Moeten we de mensen vastpinnen op het kwadrant dat politicologen gebruiken? Hoe zouden we dat in godsnaam doen? Daar zitten geologen bij, daar zitten weerspecialisten bij, daar zitten historici bij, daar zitten linguïsten bij. Er zijn duizenden expertisecentra denkbaar, die helemaal niet ideologisch worden geduid. Het is nog altijd aan de media om te kiezen of ze daarvan zullen gebruikmaken en hoe ze daarvan zullen gebruikmaken. Je krijgt de experten alleen aanbevolen. Als je morgen iemand zoekt die gespecialiseerd is in DNA-onderzoek, dan zul je in die databank een lijst mensen vinden die op dat vlak expertise heeft. Als je iemand zoekt die iets afweet van de droogteproblematiek of klimaatverandering, of iemand die gespecialiseerd is in genealogie of bomen, dan zul je die in die databank kunnen opzoeken. Zijn dat linkse bomenspecialisten of rechtse? Daar doe ik absoluut geen uitspraak over. Ik zou het zeer verderfelijk vinden mocht ik als minister mensen op die manier beginnen te classificeren. Ik zou het waanzinnig vinden dat wij als

overheid mensen op die manier in hokjes indelen. Het is aan de journalisten, aan de media om zelf te bepalen wie ze uit die databank pikken op het moment dat ze van die databank willen gebruikmaken. Je zult echter wel een heel interessant aanbod krijgen van alle soorten experts in Vlaanderen. Het is mij ook opgevallen dat we heel snel terugvallen op altijd dezelfde experts. Jonge, nieuwe experts die niet altijd in dezelfde netwerken zitten, vinden we te weinig terug. U weet dat de databank ooit ontstaan is vanuit de reactie van vrouwen toen ze op tv hoorden dat men daar wel vrouwelijke experts aan het woord wilde laten, maar dat men hen niet vond. Men is toen via de sociale media een actie begonnen en op één dag had men honderden vrouwen verzameld, die wel degelijk expert waren in tal van domeinen of die verantwoordelijke functies hadden, maar die inderdaad nooit door de media werden bereikt. Dat willen we hier voor een stuk proberen te doorbreken en aan te vullen.

Kostprijs van dit alles? 97.000 euro op 18 maanden, waarbij we het project doortrekken zoals dat nu al bestaat. We zullen het alleen iets verbreden en intensifiëren, om op die manier een databank uit te bouwen die nog sterker zal zijn. Er zijn tot nu 847 verschillende gebruikers: journalisten, mediamakers, eventorganisatoren, studenten journalistiek en dergelijke meer. Ook daar denk ik dat we verder kunnen doorgroeien. Het is evident dat we daarmee meer diversiteit zullen aanbieden. Hoe breder de databank, hoe breder de diversiteit van overtuigingen die aan bod zullen komen.

Ik hoop dat ik daarmee voldoende antwoord heb gegeven op uw vragen en bezorgdheden, mijnheer Warnez.

De voorzitter: Ik heb mij net aangemeld bij de expertendatabank.

De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (CD&V): Ik wilde net zeggen dat ik het in het midden ging laten of politici experts waren of niet. (*Gelach*)

Collega's, ik wil toch nog even verduidelijken wat voor mij diversiteit van experts in de media is. Dat gaat dus niet alleen over de groepen die genoemd zijn, maar dat gaat voor mij over groepen van wie je zegt dat ze te weinig kansen hebben om in de media te komen en die we wat meer moeten ondersteunen.

Vandaar dat ik heel bewust vraag om ook jonge beloftevolle onderzoekers, of ze nu man, vrouw, links, rechts, oranje of blauw zijn, kansen te geven, om hen daarin op te nemen en om ook hen op die fora een plek te geven. Ik ben dus heel blij, minister, dat u ook alle beloftevolle onderzoekers zult meenemen in deze expertendatabank. Ik kijk er alvast naar uit wanneer ik de volgende keer de televisie aanzet.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.